

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar
Deák Ferenc Továbbképző Intézete

A fiatalkorúakra vonatkozó speciális büntető eljárásjogi rendelkezések

(szakdolgozat)

Szerző:

dr. Nagy Zsolt

Témavezető:

Dr. Varga Zoltán

nyugalmazott kúriai bíró, megbízott oktató

Budapest, 2019.

I. Bevezetés

Dolgozatom célja a fiatalkorú elleni büntetőeljárásra vonatkozó, az általánostól eltérő különleges jogi szabályok bemutatása. Szükségesnek tartom külön kitérni a 2018. július 1. napjától hatályos, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban Be.), és a korábban hatályban lévő 1998. évi XIX. büntető eljárásjogi törvény fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezései közötti főbb különbségekre, a büntető eljárásjogi szabályokhoz szorosan kapcsolódó büntető anyagi jogi és végrehajtási jogi normákra, továbbá a gyermekközpontú igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményeire is.

A téma kiemelt jelentőségét az adja, hogy a fiatalkorúak a személyiségfejlődésük folytán 'más elbánásmódot' igényelnek, ők ugyanis a büntetőeljárás során nemcsak az ügy terheltjeinek, hanem a nemzetközi követelményeknek való megfelelés érdekében gyermekeknek is tekintendők. A fiatalkorúak testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlettsége jelentős eltérést mutat a felnőttekéhez képest, ezért ahhoz, hogy helyes irányba fejlődjenek, és a társadalom hasznos tagjaivá váljanak, speciális büntető anyagi jogi, büntető eljárásjogi és büntetés végrehajtási jogi szabályok szükségesek. Úgy vélem, hogy e célok elérésben - a gyermekvédelmi rendszer mellett - a büntetőeljárás az egyik legjelentősebb szerepet foglalja el.

II. A fiatalkorú fogalma, a fiatalkorú elleni büntetőeljárás hatálya és célja

1. A fiatalkorú fogalma

A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) szerint 'nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés, az erős felindulásban elkövetett emberölés, a testi sértés, a terrorcselekmény, a rablás és a kifosztás elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással'. A Btk. a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezések című XI. fejezetében foglaltak szerint

'fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem'.¹

A Be. az 1998. évi XIX. törvénnyel szemben már nem a Btk. 105. § (1) bekezdésében foglaltakra történő visszautalással határozza meg a fiatalkorú fogalmát, hanem az eljárás hatálya címszó alatt explicit módon rögzíti, hogy 'a fiatalkorú elleni büntetőeljárásnak azzal szemben van helye, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem'.²

A fenti jogszabályhelyek alapján a fiatalkorúakra vonatkozó különleges büntetőjogi és büntető eljárásjogi rendelkezések csak abban az esetben alkalmazhatóak, ha az elkövető főszabályként a tizennegyedik, míg meghatározott bűncselekmények esetében a tizenkettedik születésnapjának betöltése után, és ha legfeljebb a tizennyolcadik születésnapján valósítja meg a bűncselekmény törvényi tényállását.³

A kiskorú a tizennegyedik születésnapon megvalósított cselekmény esetén még gyermekkorúnak minősül, ami a Btk. alapján büntethetőséget kizáró ok.⁴ Hasonló logika mentén, ha az elkövető a tizennyolcadik születésnapján valósít meg bűncselekményt, őt még fiatalkorúnak kell tekinteni (BH/1987/267).⁵ Fontos szabály, hogy a házasságkötés révén szerzett nagykorúság a büntető eljárásjog szempontjából nem minősül felnőttkornak, az ilyen elkövetőkre ugyanúgy a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás szabályait kell alkalmazni azzal a különbséggel, hogy ilyenkor az eljárásban nem vesz részt a törvényes képviselő.⁶

Gyermekkora miatt nem büntethető személlyel szemben nem lehet büntetőeljárást indítani, velük szemben az elkobzást és a vagyonelkobzást kivéve nem lehet büntetőjogi szankciókat alkalmazni, csak gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedéseket,⁷ míg ha a vádlott a tizennegyedik, - meghatározott bűncselekmények esetén a tizenkettedik -illetve a tizennyolcadik

---

¹ Btk. 105. § (1) bekezdés

² Be. 678. § (1) bekezdés

³ BOGÁR Péter - MARGITÁN Éva - VASKUTI András: *Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2005., 65.

⁴ SCHWARZENBERGER Hanna: *A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatása*. Belügyi Szemle, 2011/11., 15.

⁵ BODOR Tibor (szerk.): *A büntetőeljárás törvény magyarázata*. Complex Kiadó, Budapest, 2009, 1359.

⁶ CHWALA Tamás - FÜLÖP Edit - SLÉDER Judit: *Büntetőeljárás-jog*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004, 341.

⁷ Az 1997. évi XXXI. törvény 15. § (4) bekezdése szerint ezek a következők: a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapítása, a védelembe vétel, a családbafogadás, az ideiglenes hatályú elhelyezés, a nevelésbe vétel, a nevelési felügyelet elrendelése, az utógondozás elrendelése, az utógondozói ellátás elrendelése, a megelőző pártfogás elrendelése.

életévét nem sokkal haladta meg a bűncselekmény elkövetésekor, akkor ezt enyhítő körülményként kell értékelni.⁸ Megdönthető vélelem szól amellett, hogy a büntethetőségi korhatár 'szektorális leszállításával' érintett hat bűncselekmény esetén a fiatalkorú már tizenkettő éves korától olyan testi, értelmi, erkölcsi, és érzelmi fejlettséggel rendelkezik, amely lehetővé teszi a büntetőjogi felelősségre vonását. A fiatalkor felső határát magyar jogi szabályozásban a tizennyolcadik életév betöltése jelenti. A felnőtté válás időpontja azonban egyre inkább kitolódik, ezért ajánlatosnak tartanám, ha - a nemzetközi dokumentumok követelményeivel egyezően - a fiatalkorúakra vonatkozó kedvezőbb nemzeti eljárási szabályok a huszonegyedik életévének betöltéséig is alkalmazhatóak lennének az érintett személyekkel szemben.⁹ A magyar hatályos büntetőjogi szabályozás nem ismeri a fiatal felnőttek kategóriáját, ezzel szemben Európa szinte minden országa bevezette a saját büntetőjogában a 18-21/23/25 éves elkövetői kör felnőttekétől elkülönülő büntetőjogi megítélését.¹⁰

2. A fiatalkorú elleni büntetőeljárás hatálya

A Be. - az 1998. évi XIX. törvénnyel ellentétben - az eljárás hatálya címszó alatt már törvényi szinten is kifejezésre juttatja a jogalkalmazásban már egyébként kialakult azon két szabályt, miszerint 'ha a fiatalkorúval szemben több bűncselekmény miatt folyik eljárás, és azok között a tizennegyedik életévének betöltése előtt és a tizennegyedik életévének betöltése után elkövetett bűncselekmény is szerepel, a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban a tizennegyedik életévét betöltött fiatalkorúra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni', továbbá azt is, hogy 'nincs helye a fiatalkorú elleni büntetőeljárásnak, ha a terhelttel szemben több bűncselekmény miatt folyik eljárás, és azok közül legalább egyet a tizennyolcadik betöltése után követett el' (BH 1986/397.).¹¹ E körben rendezi a törvény azt a helyzetet is, amikor a fiatalkorban elkövetett bűncselekmény miatt folytatott ügyhöz - mert a Btk. 66. § (1) bekezdésének a) pontja alapján a próbaidő előtt fiatalkorúként elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt indult az újabb eljárás - olyan ügyet

---

⁸ 56/2007. BK vélemény

⁹ Például az Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/800 irányelve (2016. május 11.) a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról 2. cikk (1) és (3) bekezdései értelmében gyermek a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy, azonban az irányelv rendelkezései azokkal szemben is alkalmazhatóak, akik az eljárás megindulásakor még gyermekek voltak, de azóta betöltötték a tizennyolcadik életévüket, továbbá a tagállamok dönthetnek úgy is, hogy az irányelvet az érintett személyre a huszonegyedik életévének betöltéséig alkalmazzák. https://eur-lex.europa.eu/legal_content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0800 (Megtekintés ideje: 2019. április 14.) A továbbiakban: EU Irányelv

¹⁰ LIGETI Katalin: *A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának reformja hazánkban*. Rendészeti Szemle, 2008/7-8. szám. 16. o.

¹¹ Be. 678. § (2) és (3) bekezdései

egyesítenek, amelyben a terheltet felnőtt korúként elkövetett bűncselekmény miatt bocsátották próbára. Ebben az esetben a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás alkalmazásának szintén nincs helye, hanem a felnőtt korúakra irányadó általános szabályok szerint kell eljárni.¹²

A folytatólagosan elkövetett, valamint a tartós és az állapot bűncselekmények esetében is a felnőttekre vonatkozó szabályok alapján felel az elkövető,¹³ ha az elkövetési idő a tizennyolcadik életév betöltését követő időszakra is átnyúlik, ilyenkor azonban a fiatalkorúként megvalósított cselekményeket a büntetés kiszabás körében enyhítő körülményként kell értékelni,¹⁴ míg a gyermekkorban elkövetett részcselekményekért a fiatalkorú nem vonható felelősségre.¹⁵ A tapasztalataim azonban azt mutatják, hogy gyakori az a helyzet, hogy a számonkért magatartások tipikusan egy fiatalkorúakra jellemző cselekménysorozat részei, s attól, hogy a terhelt az utolsó cselekményét röviddel a tizennyolcadik életév betöltése után követte el, jellemzően még nem vált érett személyiséggé. Teljes mértékben egyetértek ezért azzal az állásponttal, miszerint a felnőttkoron épphogy csak átnyúló, de tipikusan a fiatalkorra eső ismételt vagy sorozat elkövetés esetén legalább a fiatal felnőttkor határain belül a fiatalkorúakra irányadó egyes kedvezőbb szabályok alkalmazása lenne kívánatos.¹⁶

A Be. expressis verbis ugyan nem említi, de a 678. (1) bekezdése alapján a törvény közvetetten rögzíti, hogy abban az esetben, ha terhelt a bűncselekményt a fiatalkorúként követte el, de az eljárás vele szemben csak a tizennyolcadik születésnapjának betöltése után indult meg, a fiatalkorúak elleni eljárás szabályait kell alkalmazni a törvényes képviselő eljárási jogainak a megszűnése kivételével.¹⁷

Személyi összefüggés esetén, vagyis az ügynevezett vegyes ügyeknél, a cselekmény(ek)et részben fiatalkorúak, részben pedig felnőttek együttesen követik el. Ezekben az ügyekben a bíróság a felnőtt korú terhelt ügyét - ha az a fiatalkorú ügyével összefügg - a fiatalkorú ügyével együtt bírálja el azzal, hogy a fiatalkorú vádlottaknál a fiatalkorúak elleni, a felnőtteknél az általános eljárási

---

¹² HALMOS Krisztina - KADLÓT Erzsébet: *Gyermekek és fiatalkorúak a büntető igazságszolgáltatásban*. Budapest, Magyar Jogász Egylet, 2018., 127.

¹³ BH 1981. 272., BH 1986. 397.

¹⁴ JAKUCS Tamás (szerk): *A büntetőeljárás törvény magyarázata*. KJK-Kerszöv, Budapest, 2003, 766.

¹⁵ BELOVICS Eryin - BÉKÉS Imre - BUSCH Béla - DOMOKOS Andrea - GELLÉR Balázs - MARGITÁN Éva -, MOLNÁR Gábor - SINKU Pál: *Büntetőjog; Általános rész*; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., (2014.); 5. hatályosított kiadás

¹⁶ HALMOS - KADLÓT i. m. 140.

¹⁷ HERKE Csongor: *A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás*. Jura, 1997. 1. szám, 30.

szabályokat alkalmazza („csonka” fiatalkorúak elleni eljárás).¹⁸ A bíróság legkésőbb a tárgyalás megkezdéséig az elkülönítés és az egyébként illetékességgel rendelkező bírósághoz való áttétel lehetőségével élhet azon felnőtt korú vádlottak vonatkozásában, akiknek az ügye a fiatalkorú ügyével nem függ össze. Ebben az esetben a fiatalkorúak ügyében eljáró bíróság csak a fiatalkorú ügyével összefüggésben lévő felnőtt korú vádlott ügyét bírálja el. Fontos azonban megjegyezni, hogy a tárgyalás megkezdését követően áttételre akkor sem kerülhet sor, ha a fiatalkorú vádlottra nézve később befejeződik az eljárás, és csak a felnőtt korú vádlott vagy vádlottak maradnak az eljárásban.¹⁹

E körben felvetődik az az érdekes eljárásjogi kérdés, hogy mit tesz a bíróság abban az esetben, ha a bizonyítási eljárás alapján, a már meghallgatott perbeszédet követően jut arra a megállapításra, hogy a vádlottat a felnőtt korúként elkövetett bűncselekmény miatt fel kell menteni, bűnösségét pedig csak a fiatalkorúként elkövetett bűncselekmény miatt lehet megállapítani? Ebben az esetben talán az lehet a megoldás, ha a bíróság ismételten megnyitja a bizonyítási eljárást, a fiatalkorúként elkövetett cselekmény vonatkozásában elkülöníti az eljárást, átteszi a fiatalkorúak bíróságához, majd az ismételten előadott perbeszédet követően a felnőtt korúként elkövetett bűncselekmény miatt felmentő ítéletet hoz.²⁰

A fentiek alapján megállapítható, hogy a Be. az eljárás hatályának kibővített rendelkezéseivel összhangot teremtett a büntető anyagi jogban kialakult gyakorlattal is. A Btk.-ban foglaltak szerint részben a tizennegyedik életév betöltése előtt, részben a tizennegyedik életév betöltése után elkövetett, bűnhalmazatban álló bűncselekmények miatt a terheltet a tizennegyedik életévet betöltött fiatalkorúakra vonatkozó szabályok szerint kell felelősségre vonni és a joghátrányt megválasztani. Akkor is a Btk. fiatalkorúakra vonatkozó anyagi jogi rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a fiatalkorú az elbírálás időpontjában már nem fiatalkorú, de csak abban az esetben, ha a terheltet kizárólag a fiatalkorban elkövetett bűncselekményekért vonják ugyanabban az eljárásban felelősségre.²¹

---

¹⁸ HERKE Csongor - HAUTINGER Zoltán: *A magyar büntető eljárásjog alapvonásai*. EDU-LEX Bt., Pécs, 2009, 132. és Be. 678. § (4) bekezdés

¹⁹ Be. 536. § (1) bek.

²⁰ BOGÁR- MARGITÁN - VASKUTI i. m. 124-125.

²¹ HALMOS - KADLÓT i. m. 127.

3. A fiatalkorú elleni büntetőeljárás célja

A Be. markánsan rögzíti a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás célját azzal, hogy egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy a fiatalkorú elleni büntetőeljárást úgy kell lefolytatni, hogy az a fiatalkorú nevelésének, illetve testi, értelmi, erkölcsi és érzelmi fejlődésének az előmozdításával biztosítsa a fiatalkorú társadalmi beilleszkedését, és azt, hogy a fiatalkorú ne kövessen el bűncselekményt.²² A korábbi eljárási törvénnyel ellentétben a Be. tehát nem csupán arról rendelkezik, hogy a fiatalkorúval szemben az eljárást az életkori sajátosságainak figyelembevételével, és azt úgy kell lefolytatni, hogy az elősegítse a fiatalkorú törvények iránti tiszteletét,²³ hanem a büntetőeljárás törvényben meghatározott célját ennél kiterjesztően határozza meg azért, hogy hangsúlyosabbá váljon a fiatalkorú szükségleteinek figyelembe vétele és a 'más elbánás' nemzetközi dokumentumokban meghatározott követelménye.²⁴ Az új szabályozással egyértelművé vált, hogy a büntetőeljárás célja egybeesik a büntető anyagi jogban megfogalmazott célokkal, és a két törvényben így azok céljára figyelemmel sem lehet 'diszkrépancia'.²⁵ A hazai jogi szabályozásban rögzített büntetőjogi és büntetőeljárási célok a nemzetközi dokumentumok célkitűzéseinek is megfelelnek,²⁶ ez az alapelvi jelentőségű érték²⁷ azonban csak akkor érvényesülhet maradéktalanul, ha a hatóságok a fiatalkorú testi, érzelmi, erkölcsi és érzelmi fejlettségének megfelelően magyarázzák meg a jogait és kötelezettségeit az egyes eljárási cselekményeknél úgy, hogy az eljárás mind a fiatalkorú, mind a szülei számára egyértelmű, érthető és követhető legyen.²⁸

---

²² Be. 677. §

²³ 1998. évi XIX. törvény 447. § (1) bekezdés

²⁴ NAGY Alexandra - NAGYNÉ GÁL Mónika: *A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai*. Büntetőjogi Szemle, 2018/1., 58.

²⁵ VASS Péter: *A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás*. Ügyészek Lapja, 2016. 3-4. szám, 91.

²⁶ Például az EU Irányelv preambulájának (9) bekezdése szerint különös figyelmet kell fordítani a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekekre, hogy ezáltal képesek legyenek megőrizni a fejlődésre, valamint a társadalomba való visszailleszkedésükre vonatkozó képességüket.

²⁷ GYURKÓ Szilvia - HERCZOG Mária: *A gyermekkor határának kérdése*. Rendészeti Szemle, 2008/7-8. szám, 73.

²⁸ BOGÁR- MARGITÁN - VASKUTI i. m. 119. o.

III. A bíróság, az ügyészség és a nyomozóhatóság a fiatalkorú elleni büntetőeljáráásban

1. A bíróság a fiatalkorú elleni büntetőeljáráásban

A magyar jogi szabályozás szerint nincs szervezetenként önálló fiatalkorúak bírósága, és a kizárólagos illetékességi szabály sem érvényesül, hanem a fiatalkorúak ügyeiben általános illetékességű, de speciális összetételű bíróságok járnak el.²⁹ 2011. szeptember 1. napját megelőzően a fiatalkorúak helyi bírósági hatáskörbe tartozó ügyeiben a megyei bíróság székhelyén lévő helyi bíróság, a Fővárosi Törvényszék területén a Pesti Központi Kerületi Bíróság a megye, illetve a főváros területére kiterjedő kizárólagos illetékességgel járt el.³⁰ A bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló egyes törvények módosításáról szóló javaslat azonban megszüntette a kizárólagos illetékességi szabályt arra hivatkozva, hogy azok a speciális követelmények, amelyekre figyelemmel a korábbi szabályozás kizárólagos illetékességet állapított meg a fiatalkorú terheltek ügyeiben, valamennyi helyi bíróság előtt biztosíthatóak.³¹ Az indoklás szerint a törvénymódosítás célja, hogy az igazságszolgáltatást költséghatékonyabbá tegyék, és hogy azt az érintettekhez közelebb vigyék, továbbá hogy az ügyterhet egyenletesebben osszák el és az eljárásokat gyorsítsák.

A Be. szabályai alapján speciális rendelkezések vonatkoznak a fiatalkorúak ügyeiben eljáró tanácsok összetételére. A korábban hatályban lévő eljárási törvénnyel ellentétben a jelenleg alkalmazandó kódex helyeselhetően már nemcsak azt szabályozza, hogy a fiatalkorú elleni büntető eljárásban az elsőfokon eljáró egyesbíró vagy tanács elnökét, másodfokon és - a Kúria kivételével - harmadfokon a tanács egyik tagjaként eljáró bíró az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke jelöli ki, hanem arról is rendelkezik, hogy a vádemelés előtt az elsőfokon eljáró nyomozási bíró, másodfokon pedig a tanács elnöke szintén kijelölt bíró.³² Ugyanakkor sajnálatos, és a nemzetközi dokumentumokban foglaltakkal is ellentétes, hogy a kijelölésre sem az eljárásjogi, sem a bírósági szervezeti törvény semmilyen képzettségi előfeltételt nem határoz meg.³³ Az 1998. évi XIX. törvény

---

²⁹ NAGY - NAGYNÉ i. m. 58.

³⁰ BODOR Tibor - CSÁK Zsolt - SOMOGYI Gábor - SZEPESI Erzsébet - SZOKOLAY Gábor - VARGA Zoltán: *Nagykommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer Kft., 2016.

³¹ 2010. évi CLXXXIII. törvény egyes törvényeknek a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló módosításáról 165. § (2) bekezdés f) pont

³² Be. 680. § (4) bekezdés a) és b) pont

³³ VASKUTI András: *A fiatalkorúak bíróságára vonatkozó nemzetközi elvárások és érvényesülésük az új büntetőeljárás kódexben*. Dialog Campus, Budapest, 2018. 180.

hatálya alatt kifejecesedett bírói gyakorlat szerint még a tárgyalás mellőzése esetén is, amit a mai eljárási törvény értelmében már büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásnak nevezünk, az OBH elnöke jogosult kijelölni a fiatalkorú ügyében eljárni jogosult bírót, bírósági titkár ebben az esetben pedig akkor sem járhat el, ha az ügyész indítványozta a tárgyalás mellőzését, a jelenleg hatályos kifejezés szerint a büntetővégzés meghozatalát.³⁴

A fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban jár el, ha a bűncselekményre a törvény nyolc évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztés kiszabását rendeli, továbbá akkor, ha az egyesbíró az ügyet a bíróság tanácsa elé utalta.³⁵ Az egyesbíró és a tanács elnöke a korábbi szabályozással egyezően csak hivatásos bíró lehet, a hatályos törvény rendelkezése szerint a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban a pedagógusokon kívül a tanácsban kizárólag pszichológusok, továbbá a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi szolgáltatás, gyámügyi igazgatás keretében az ellátottak gyógyítását, ápolását, foglalkoztatását, fejlesztését, ellátását, nevelését, gondozását vagy szociális segítségét, a gyermek sorsának rendezését közvetlenül szolgáló, egyetemi vagy főiskolai végzettséghez kötött munkakörben dolgozó vagy korábban dolgozó személyek vehetnek részt.³⁶ A pedagógus ülnököket a bíróság illetékességi területén működő alapfokú és középfokú nevelési-oktatási intézmények tantestületei, míg a pszichológus és a gyermekvédelem területén dolgozó ülnököket az őket ezekben a munkakörben foglalkoztató, vagy korábban foglalkoztató szervezetek jelölik, az ülnököket pedig a bíróság székhelye szerinti illetékes helyi önkormányzat képviselő-testületei választják meg.³⁷ A bíróság összetételére vonatkozó rendelkezés megsértése abszolút (feltétlen) hatályon kívül helyezési ok.³⁸ Amennyiben a bíróság az elsőfokon tanácsban jár el, a szavazást megelőzően a tanács elnökének felvilágosítást kell adnia az ülnököknek arról, hogy milyen határozat hozható, továbbá tájékoztatást kell adnia a szükséges törvényhelyekről, a büntetési nemekről és azok mértékéről, valamint az intézkedésekről.³⁹ Ez a szabály a nemzetközi dokumentumokban foglaltakkal egyezően a 'gyermek legfőbb érdekét' szolgálja azáltal, hogy a jogi ismeretekkel ugyan nem rendelkező, de a fiatalkorú személyiségét jobban ismerhető pedagógusnak vagy

---

³⁴ BH. 2014. 334., BH. 2016. 113.

³⁵ Be. 680. § (1) és (2) bekezdései

³⁶ Be. 680. § (3) és (5) bekezdései

³⁷ A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 213. § (2) és 215. § (1) bekezdései

³⁸ Be. 608. § (1) bekezdés a) pont

³⁹ Be. 693. § (4) bekezdés

gyermekvédelmi szakembernek fokozottabb közreműködést biztosít a fiatalkorút érintő döntés meghozatalában.⁴⁰

Álláspontom szerint a Be. előremutató szabályának számít, hogy a jogalkotó a fiatalkorúak terén sajátos tapasztalatokkal rendelkező, gyermekvédelmi szakember bevonásával kívánja a speciális nevelési cél⁴¹ megvalósulását elősegíteni, ugyanakkor ez nem pótolja a bíró számára szükséges szakértelmet, ezért sajnálatosnak tartom, hogy a törvény nem tartalmaz rendelkezést arra vonatkozóan, hogy a fiatalkorú ügyeiben kizárólag speciális szakképzettséggel rendelkező bírók járhatnak csak el.

Fontosnak tartam megjegyezni, hogy a - jelen dolgozat 'II. 2. A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás hatálya' alfejezetben már részletesen elemzett - vegyes ügyeknél a fiatalkorúak tanácsának összetételére vonatkozó törvényi előírást már a tárgyalás előkészítésétől fogva alkalmazni kell, függetlenül attól, hogy a bíróság határozata adott esetben csak a felnőtt korú vádlottra tartalmaz rendelkezést.⁴² Amennyiben a fiatalkorú és a felnőtt korú vádlott ügyét a bíróság együtt bírálja el, és ennek során sérti meg a bíróság összetételére vonatkozó eljárási szabályokat, emiatt a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja akkor is, ha a határozatát kizárólag a felnőtt korú vádlott fellebbezése folytán bírálja felül a másodfokú bíróság.⁴³

A Be. a XCVI. Fejezetben szabályozza a katonai büntetőeljárás külön szabályait, amelyben a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó személyek körére vonatkozó szabályok is fellelhetők. Ha a bíróság a fiatalkorú terheltnek a katonai ügyével összefüggő ügyét a katonai büntetőeljárásban bírálja el, a fiatalkorú terhelt tekintetében megfelelően alkalmazni kell a fiatalkorú elleni büntetőeljárásra vonatkozó rendelkezéseket,⁴⁴ így eltérő rendelkezés hiányában a fiatalkorúak bíróságának az összetételére vonatkozó kötelező rendelkezéseket is.⁴⁵ Ennek alapján a katonai bíró, amennyiben fiatalkorúak ügyeiben eljáró bírói kijelöléssel rendelkezik, nem mint katonai bíró, hanem hivatásos

---

⁴⁰ NAGY - NAGYNÉ i. m. 68.

⁴¹ SCHWARZENBERGER i. m. 18.

⁴² BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 123.

⁴³ 4/1999. számú BJE határozat

⁴⁴ Be. 696. § (4) bekezdés

⁴⁵ Be. 698. § (4) bekezdés: Ha a katonai büntetőeljárásban fiatalkorú terhelt vesz rész, és a bíróság első fokon tanácsban jár el, akkor a bíróság egyik tagja olyan katonai ülnök, aki a 680. § (5) bekezdésében meghatározott feltételeknek is megfelel.

bírói minőségben is eljárhat a fiatalkorúak büntetőügyeiben elsőfokú tanács elnökeként, illetőleg a másod- vagy harmadfokú tanács egyik tagjaként.⁴⁶

A fiatalkorú elleni büntetőeljárás fenti általános illetékességi szabályait a mai napig több oldalról éri szakmai kritika, és amint azt az előbbieken már bemutattam, az általános illetékességű bíróságok szervezeti rendszerén a 2018. július 1. napjától hatályban lévő Be. sem változtatott. Az OBH elnöke által 2013-ban létrehozott Gyermekközpontú Igazságszolgáltatás Munkacsoportjának álláspontja szerint a kizárólagos illetékességi szabályok megszüntetésével 'elveszett a gyakorlat úján megszerzett tapasztalat'.⁴⁷ Az általános illetékességi szabályozást ellenzők érvei szerint a nem kizárólag fiatalkorúak ügyeiben eljáró bírók esetében kétséges lehet, hogy a Btk. és a Be. által meghatározott speciális célokat megfelelően tudják-e a fiatalkorúak vonatkozásában megvalósítani, és az is kérdéses lehet, hogy mennyiben befolyásolja a büntetéskiszabási gyakorlatukat az, hogy a felnőtt korúak ügyeiben addig kialakult tapasztalataikat és mércéjüket alkalmazva szabnak ki büntetést.⁴⁸ Álláspontom szerint a fiatalkorú elleni büntetőeljárás nem attól válik szükségszerűen szakszerűtlenné, vagy esetleg szigorúbbá, hogy a kizárólagos illetékességi szabályokat megszüntették, illetve hiányoznak a különbíróságok. A fiatalkorúak bíraskodása ugyanakkor egyfajta sajátos, komplex szemléletet igényel,⁴⁹ ezért egyetérték azzal az állásponttal, hogy az igazságszolgáltatás fiatalkorúakkal kapcsolatba kerülő tagjainak olyan átfogó képzésben kell részesülniük, amely a nemzetközi követelményeknek megfelelően felkészíti őket a fiatalkorúakkal való speciális kommunikációra, a gyermekek sajátos szükségleteihez igazodó eljárási követelményekre, és ellátná őket azokkal a speciális kompetenciákkal, amelyek a gyermekek meghallgatásához szükségesek.⁵⁰ Szükségesnek tartom, hogy a hatóság érintett tagjai a képzésük során ne csak elméleti, hanem gyakorlati ismereteket is szerezzenek az intézményhálózat működésével kapcsolatban, és a képzésüket követően az igazságszolgáltatási tevékenységük ellátása során is rendszeres, érdemi kapcsolatot tartsanak fent a pártfogó felügyelőkkal, a gyermekvédelmi intézményekkel.

---

⁴⁶ HALMOS - KADLÓT i. m. 128.

⁴⁷ SZÁSZ Gabriella: *Anomáliák a gyermekbarát büntetőeljárásban?* *Ügyészek Lapja*, 2014. 6. szám 50.

⁴⁸ HALÁSZ Beáta: *A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás specialitásai.* *Belügyi Szemle*, 2014. 12. szám, 63.

⁴⁹ VASKUTI András: *A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának aktuális kérdései.* *OKRI Szemle*, 2012. 2. szám 169.

⁵⁰ NAGY - NAGYNÉ i. m. 59.

2. Az ügyészség a fiatalkorú elleni büntetőeljárársban

Be. szerint a fiatalkorú elleni büntetőeljárársban a felettes ügyészség által kijelölt ügyész jár el.⁵¹ Speciális szabályként rögzíti az eljárási törvény azt is, hogy a fiatalkorú elleni büntetőeljárársban ügyészségi fogalmazó és alügyész nem képviselheti a vádat.⁵² A Be. 678. § (5) bekezdése ugyanezen törvény 762. § (2) bekezdésének a) pontjában rögzített rendelkezésével összhangban úgy rendelkezik, hogy a fiatalkorúval szemben büntetőeljárársnak csak közvádra van helye, a magánvádra üldözendő bűncselekmények esetén az ügyészség jár el. Itt tartom fontosnak megjegyezni, hogy pótmagánvádas eljárársnak sincs helye, ha a terhelt vagy a feljelentett fiatalkorú.⁵³ A magánvadás és a pótmagánvadás intézménye összeegyeztethetetlen a fiatalkorúak elleni büntetőeljárárs jellegével, mert az eljárársban a vádat képviselő, elfogult sértett magánszemélytől értelemszerűen nem várható el, hogy az eljárársban figyelemmel legyen a fiatalkorú életkori sajátosságaira, valamint a büntetés és a büntetőeljárárs speciális céljaira.⁵⁴ A fiatalkorúak ügyében eljáró ügyésztől a törvény egyéb rendelkezést nem tartalmaz, a kódex szűkre szabott szabályozását egy Legfőbb Ügyészi utasítás egészíti ki azzal, hogy részletesen meghatározza a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat az előkészítő eljárárs, a nyomozás felügyelete és irányítása, a vádemelés és a büntetőbírórsági előtti tevékenység során.⁵⁵ Az ügyészségnek a fiatalkorú elleni büntetőeljárársban való kiemelkedő feladatát szemlélteti az is, hogy az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Gyermekbarát Igazságszolgáltatásról szóló iránymutatás szerint az ügyészeknek - amennyiben erre megbízatásuk kiterjed - biztosítaniuk kell a gyermekbarát megközelítés érvényesülését az egész nyomozati szakban.⁵⁶ A nemzetközi dokumentumokban is rögzített feladataira is tekintettel kiemelten fontosnak tartom annak a törvényi szinten való rögzítését, hogy a fiatalkorúak ügyeiben - a bírókhöz hasonlóan - csak speciális pszichológiai, nevelésmódszertani képzettséggel rendelkező ügyészek járhatnak el.

---

⁵¹ Be. 681. §

⁵² Be. 692. § (1) bekezdés

⁵³ Be. 787. § (3) bekezdés a) pont

⁵⁴ SCHWARZENBERGER i. m. 19.

⁵⁵ A fiatalkorúak büntetőügyeivel kapcsolatos ügyészi szakfeladatok ellátásáról szóló 11/2018. (VI.29) LÜ utasítás

⁵⁶ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Gyermekbarát Igazságszolgáltatásról szóló iránymutatása 33. pont

3. A nyomozó hatóság a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban

A Budapesti Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főosztályán belül a Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztály jár el többet között a kiemelkedő tárgyi súlyú személy elleni, illetve erőszakos, fiatalkorúak által elkövetett, továbbá a gyermekkorú sérelmére elkövetett cselekmények esetén, míg a kerületi rendőrkapitányságon egy erre a célra kijelölt nyomozó végzi a fiatalkorúak kihallgatását.⁵⁷ A fiatalkorúak kihallgatására specializálódott külön szervezeti egység megfelelően biztosítja a nemzetközi dokumentumokban is megfogalmazott speciális bánásmód követelményét, ugyanakkor aggályosnak tartom, hogy az alacsonyabb szintű rendőrkapitányságoknál nincs külön a fiatalkorúakkal foglalkozó részleg, így az általuk elkövetett kisebb tárgyi súlyú bűncselekmények esetén már nem garantált a speciális szakértelem. A büntetőeljárás során igen nagy hangsúly van a gyanúsításnak és az első terhelti kihallgatásnak, ezért fontos lenne, hogy a kihallgatást végző nyomozók egyértelműen és a fiatalkorúak számára érthetően fogalmazzanak, a fiatalkorúak kihallgatásához szükséges különleges ismeretekkel rendelkezzenek, így ne vádolják a fiatalkorút, ne minősítsék elkövetőnek, mert ezzel csak maguk ellen fordítják, a fiatalkorú pedig nem fog együttműködni, és ezáltal a nyomozás sem lesz eredményes.⁵⁸ Pozitív jövőkép irányába mutat, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság utasítása szerint a nyomozó hatóság vezetői úgynevezett mentorokat jelölnek ki, akik a fiatalkorúak büntetőeljárásban történő kihallgatása körében képzéseket vesznek részt, és gondoskodnak a megszerzett tudás helyi nyomozó hatóságok részére való közvetítéséről.⁵⁹ E körben is fontosnak tartom kihangsúlyozni, hogy a fiatalkorúakat a büntetőeljárásban olyan nyomozóknak kellene kihallgatnia, akik egységes felkészülést biztosító, gyermekbarát szemléletű eljárást lehetővé tevő rendszeres és struktúrált továbbképzésen vesznek részt, és akik nemcsak elméleti, hanem gyakorlati ismeretekkel is rendelkeznek a jog, a pszichológia és a kommunikáció terén.

---

⁵⁷ HALÁSZ Beáta i. m. 64.

⁵⁸ MEDVE Judit: *Rendőri kommunikáció a gyermekkorúakkal*. Belügyi Szemle, 2014. 12. szám, 27-43.

⁵⁹ 1/2013. (II. 8.) ORFK utasítás

IV. A védő és a törvényes képviselő szerepe a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban

1. A védő szerepe a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban - 'a speciális terhelti alanyra'⁶⁰ - tekintettel a védő részvétele kötelező.⁶¹ Abban az esetben, ha a fiatalkorú gyanúsítottnak nincs meghatalmazott védője, a nyomozó hatóság a megalapozott gyanú közlésével egyidejűleg, legkésőbb a gyanúsítottként történő első kihallgatásáig védőt rendel ki neki.⁶² A védőkirendelő határozat ellen nincs helye panasznak, és azt a védő nem is utasíthatja vissza.⁶³ Fontos megjegyezni, hogy fiatalkorú terhelt esetében, ha több ok is megalapozza a kötelező védelmét, akkor a Be. 682. § (1) bekezdését is meg kell jelölni a kirendelő határozatban. A kötelező védelem megszűnése esetén ugyanis a védő részvétele az eljárásban a továbbiakban nem szükséges. Azonban ha több ok is utalt a védő kirendelésének szükségességére, az életkori sajátosságra történő kirendelés oka akkor sem szűnhet meg.

A fiatalkorú hatékony védelemhez való joga megköveteli, hogy a védő már a nyomozati szakban is jelen legyen a fiatalkorú részvételével megtartott eljárási cselekményeken, azonban a védő jelenlétét csupán formálisan kötelező tevő, korábban hatályos 1998. évi XIX törvény rendelkezése alapján ez - a Be. 2018. július 1. napjáig történő hatályba lépéséig - a gyakorlatban nem jelentett mást, mint a védő rendkívül rövid időközrel való kirendelését és fax útján történő idézését.⁶⁴ Gyakran előfordult ugyanis az a helyzet, hogy a nyomozó hatóság tagja a hétvégén vagy az ünnepnapokon elfogott fiatalkorú védőjének kirendelése, és rövid úton történő idézése iránt nyomban intézkedést tett, az értesítés azonban ennek ellenére mégsem érkezett meg időben a védőhöz, és így a fiatalkorú gyanúsított magára maradt a kihallgatáson.⁶⁵ A joggyakorlat eleinte nem tekintette a bizonyítás törvényessége megsértésének, ha az elsőfokú bíróság a fiatalkorú terheltnek a nyomozás során tett vallomását is az értékelés körébe vonta, amelynek megtétele során a védő nem volt jelen.⁶⁶ Ennek indoka az volt, hogy a Be. hatályba lépése előtt alkalmazandó 1998. évi XIX. törvény megkülönböztette a védő nyomozás során és a tárgyalási szakban való részvételének

⁶⁰ FENYVESI Csaba: *A védő a fiatalkorú elleni külön eljárásban*. Család, Gyermek, Ifjúság, 2001. 6. szám 22.

⁶¹ Be. 682. § (1) bekezdés

⁶² SCHWARZENBERGER i. m. 120. és Be. 397. § (2) bekezdés

⁶³ BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 140., 142.

⁶⁴ VASS i. m. 95.

⁶⁵ PÜSPÖK Gábor c. r. alezredes: PMRFK Bűnügyi Igazgatóság Vizsgálati Osztály, Különleges Alosztály, Különleges Ügyek Alosztálya. Előadás. Miskolc, 2017. március 17.

⁶⁶ BH 1999. 495.

szükségességét.⁶⁷ A korábban hatályos törvény ugyanis a nyomozati szakra vonatkozóan - szemben a tárgyalási szakkal - nem írta elő a védő jelenléti kötelezettségét,⁶⁸ csupán lehetőséget adott rá, ezért a védő szabályszerű értesítése esetén a távollétében felvett bizonyítás eredménye egy régebbi bírósági eseti döntés szerint még felhasználható volt.⁶⁹ Ezzel ellentétben a 2010-es évek elejére kialakult következetes joggyakorlat alapján⁷⁰ azokat a vallomásokat, amelyeket a védelemhez való jog ilyen módon történő megsértésével vettek fel, már figyelmen kívül kell hagyni.⁷¹

A jogalkotó úgy ítélte meg, a védelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése, valamint a jövőben nemkívánatos helyzetek elkerülése érdekében szükséges a szabályozás megváltoztatása, ezért a jelenleg hatályos eljárási törvényben a védő jelenléte a nyomozati szakban (vádemelést megelőzően) már nemcsak a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárásban tartott ülésen, hanem a fiataikorú részvételével fogatosított, vallomásértékű, taxatív felsorolással nevesített egyes eljárási cselekményeken is kötelező.⁷² Az új rendelkezés megfelel a nemzetközi dokumentumokban rögzített követelményeknek⁷³ azáltal, hogy a korábbi szabályozással ellentétben nem pusztán formálisan teszi kötelezővé a védő jelenlétét az eljárásban, hanem a fiataikorú számára már a nyomozástól kezdve garanciális szabályként rögzíti a tényleges, fokozott védelmet. Egyetértek azzal az állásponttal, hogy ez az előírás már régóta váratott magára, tekintettel arra, hogy míg a tárgyalás az általános szabályok szerint nyilvános, addig a nyomozás során a terhelt többnyire kettesben, a négy fal között 'beszélget' az őt kihallgató személlyel.⁷⁴ A fiataikorú terhelt eljárási jogait erősíti a Be. azon új szabálya is, hogy az előbbi eseteken kívül a fiataikorú részvételével végzett eljárási cselekményről a védőt utólag tájékoztatni kell, ha azon a védő nem volt jelen, és értesítésére sem került sor.⁷⁵

---

⁶⁷ SCHWARZENBERGER i. m. 20.

⁶⁸ Az 1998. évi XIX. törvény a nyomozás során csak egyetlen esetben tette kötelezővé a védő részvételét azzal, hogy a 456. § (1) bekezdésében rögzítette, hogy a vádirat benyújtása előtt a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárásban az ülés a védő távollétében nem tartható meg.

⁶⁹ NAGY - NAGYNÉ i. m. 60.

⁷⁰ Lásd a 8/2013. (III. 1.) AB határozat 1. pontját, illetve a Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző Csoport 2014.EL.II.E. 1/10.VÉDŐ-50. számú, 'Védői jogok a bírósági eljárásban' összefoglaló véleményének 13. pontját. Elérhető: https://www.kuriabirosag.hu/sites/default/files/joggyak/elfogadott_osszegzo_velemeney.pdf (megtekintés ideje: 2019. április 16.)

⁷¹ VASS i. m. 95.

⁷² A Be. 682. § (2) bekezdése alapján így a fiataikorú gyanúsított kihallgatása, valamint a részvételével végrehajtott szembesítés, felismerésre bemutatás, helyszíni kihallgatás és bizonyítási kísérlet a védő jelenlét nélkül nem tartható meg.

⁷³ Lásd például az EU irányelv 6. cikkét.

⁷⁴ VASS i. m. 95.

⁷⁵ Be. 682. § (3) bekezdés

A védő tárgyalási szakban való részvétele a Be. szerint továbbra is kötelező, emellett azonban a tárgyalási szakban tartott bizonyítási kísérleten és szemlén is jelen kell lennie,⁷⁶ viszont nem terheli megjelenési kötelezettség a kiküldött, illetve a megkeresett bírói eljárás során. Amennyiben a tárgyaláson a fiatalkorú meghatalmazott védője nem jelenik meg, a vádlott más védőt hatalmazhat meg helyette, ennek hiányában a bíróság megfelelő felkészülési idő biztosításával más védőt rendel ki a fiatalkorú számára. A fellebbviteli tárgyaláson is kötelező a védői részvétel, abban az esetben is, ha a fiatalkorúnak nincs személyes megjelenési kötelezettsége.⁷⁷

A fiatalkorúak ügyeiben eljáró bírósággal, ügyészséggel és nyomozó hatósággal kapcsolatban már korábban kifejtett indokok alapján üdvözlendőnek tartanám, ha a védőügyvédek körén belül kifejezetten a fiatalkorúak ügyeire szakosodott, a fiatalkorúak sajátos személyiségjegyeit és szükségleteit ismerő védők látnák el a fiatalkorúak képviselőségét.⁷⁸ Ugyanakkor egyetértek a szakirodalomban található azon feltevésével, hogy a kevés számú ügyvédet foglalkoztató településeken ennek a gyakorlati megvalósítása problémákba ütközhet.⁷⁹

2. A törvényes képviselő szerepe a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban

A törvényes képviselő jelenléte a fiatalkorú érdekeinek érvényesülését biztosítja az ellene indult büntetőeljárásban. A törvényes képviselő fogalmát a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 4:146. § (1) bekezdése határozza meg, amely szerint a kiskorú személyek szülői felügyelet vagy gyámság alatt állnak. Amennyiben a szülők a szülői felügyeletet közösen gyakorolják, akkor bármelyikük eljárhat törvényes képviselőként, az ezzel kapcsolatos jogait akár felváltva is gyakorolhatják.

A törvényes képviselő büntetőeljárásban betöltött szerepére vonatkozóan a gyakorlatban eltérő értelmezések alakultak ki, mivel azt sem a Polgári Törvénykönyv, sem a Be. vonatkozó rendelkezései nem szabályozzák egyértelműen. Egyes szakirodalmi álláspontok szerint, ha a fiatalkorú terheltnek több törvényes képviselője van, akkor bármelyikük által előterjesztett indítványt, panaszt vagy fellebbezést el kell bírálnia az eljáró bíróságnak. Egy másik nézet szerint

⁷⁶ A Be. 608. § (1) bekezdés d) pontja alapján ezen szabályok megsértése abszolút hatályon kívül helyezési oknak minősül.

⁷⁷ SHWARZENBERGER i. m. 20. és BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 143.

⁷⁸ Lásd erről bővebben: FENYVESI Csaba: A védői jogállás alakulása az elmúlt két évtizedben a katonák és a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban. Budapest, 2015, Országos Kriminológiai Intézet, 140.

⁷⁹ NAGY - NAGYNÉ i. m. 61.

amennyiben a törvényes képviselők ellentétes tartalmú nyilatkozatokat tesznek, akkor azt úgy kell tekinteni, hogy a törvényes képviselő érdekei ellentétesek a fiatakorúval, így eseti gyám kirendelésének van helye. Egy harmadik felfogás szerint a törvényes képviselő ellentétes tartalmú nyilatkozatai közül mindig az az érvényes, amelyik a fiatakorú terhelte nézve objektív zsinórmérték alapján kedvezőbb. Ezzel kapcsolatban azonban fontos kiemelni, hogy ilyen szabály kötelező érvényesüléséhez feltétlenül törvényi szintű rendelkezések megalkotására lenne szükség.⁸⁰

A törvényes képviselő ebbéli minőségét, és azt, hogy az eljárási cselekményekhez esetleg szükséges külön felhatalmazása igazolva van -e, a fiatakorúak elleni büntetőeljárás során eljáró bíróságnak, az ügyészségnek, illetve a nyomozó hatóságnak az eljárás egésze alatt hivatalból, olykor körültekintően kell vizsgálnia.⁸¹ Egy folyamatban lévő büntetőeljárás során ugyanis előfordulhat, hogy egy időközben jogerősen befejezett házasság felbontása-, szülői felügyeleti jog gyakorlása-, illetve rendezése vagy egy gyermekelhelyezés iránti polgári ügy folytán már nem ugyanaz a személy a törvényes képviselő, mint aki az előző büntetőeljárási cselekmény során volt, de bármikor szükségessé válhat akár egy gyámrendelésről szóló határozat beszerzése, továbbá az illetékes hatóság megkeresése is.⁸²

A törvényes képviselő tartalmára vonatkozóan a Be. a korábban hatályos eljárásjogi törvénnyel egyezően csak a törvényes képviselő jogairól rendelkezik, de a kötelezettségeiről nem. A fiatakorú 'segítőjeként' fellépő törvényes képviselőjének a kiterjesztett jogosítványait viszont a Be. már nem a fiatakorúak elleni büntetőeljárás XCV. számú fejezete alatt szabályozza, hanem egységesen, a fiatakorú eljárási pozíciójától függetlenül a törvényes képviselőre irányadó általános szabályai között.⁸³ Ezek szerint a fiatakorú terhelte törvényes képviselőjét jelenléti, észrevételezési, felvilágosítás-kérelmi, indítványtételi, ügyirat-megismerési, valamint jogorvoslati jogára a védő jogai irányadók,⁸⁴ ezért is mondhatjuk, hogy a büntetőeljárásban 'másodvédőként'⁸⁵ jár el. Ezeken kívül a törvényes képviselőt tájékoztatni kell a fiatakorú terhelte idézéséről és értesítéséről, valamint a védővel közölt határozatokat vele is közölni kell.⁸⁶ A védői jogosultságokkal való összevetésben azonban fontos kiemelni, hogy a törvényes képviselő a bizonyítási eljárás során nem tehet fel

---

⁸⁰ SCHWARZENBERGER i. m. 21.

⁸¹ Be. 71. § (1) bekezdése

⁸² BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 143.

⁸³ VASS i. m. 128. és Be. 59. § (1) bekezdés

⁸⁴ Be. 72. § (1) bekezdés

⁸⁵ FENYVESI (2015) i. m. 142.

⁸⁶ Be. 72. § (2) bekezdés

közvetlenül kérdéseket a terhelthez, a tanúhoz, a szakértőhöz, a tárgyaláson a terhelttel nem tanácskozhat, és nem tarthat perbeszédet,⁸⁷ ugyanakkor többletjogosítványa, hogy önállóan adhat a fiataikorú érdekében védői meghatalmazást.⁸⁸ A védői kötelezettségekkel való összehasonlítás során megállapítható, hogy a törvényes képviselőt sem a nyomozás során, sem a tárgyalás során nem terheli megjelenési kötelezettség.⁸⁹ Gyakorlati tapasztalataim azonban azt mutatják, hogy hiába nem akadály a szabályszerűen értesített törvényes képviselő távolléte a tárgyalás megtartásának, önálló jogorvoslati (fellebbezési) jogára tekintettel a határozatokat vele is közölni kell, ha nem jelenik meg a tárgyaláson, ezért 'hiánya' sajnálatos módon számos esetben az eljárás elhúzódásához vezet.

A terhelt nagykorúságának elérésével a törvényes képviselő megszűnik, ideértve azt a korábban már kifejtett esetet is, amikor a terhelt házasságkötés révén válik nagykorúvá. A törvényes képviselőt megillető jogosultságok abban az esetben is megszűnnek, ha a terhelt a folyamatban lévő büntetőeljárás során válik nagykorúvá, és ez a szabály akkor is érvényesül, ha a törvényes képviselő az eljárás korábbi szakaszában már gyakorolta ezen jogait. Ekkor a törvényes képviselőnek a jogai a jövőre nézve szűnnek meg, vagyis amennyiben a törvényes képviselő a terhelt nagykorúságának elérése előtt élt a jogorvoslati jogával, akkor azt a bíróságnak abban az esetben is el kell bírálnia, ha a terhelt időközben betöltötte a tizennyolcadik életévét, vagy házasságkötéssel nagykorúságot szerzett.⁹⁰ Amennyiben viszont a terhelt az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalakor már nagykorú vált, a törvényes képviselőt nem illeti meg a fellebbezési jog.⁹¹

A Be. a büntetőeljárás cselekvőképesség általános szabályai között rendelkezik a törvényes képviselővel gyakorlatilag azonos jogállású ügygondnokról, aki - a korábban hatályos 1998. évi XIX. törvény szerint eljáró eseti gyám szerepét átvéve - a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság kirendelése alapján a fiataikorú terhelt törvényes képviselője személye körében felmerült kizárási ok vagy eljárási akadály megszűnéséig (általában a gyám vagy eseti gyám kirendeléséig) jár el.⁹² Álláspontom szerint az új szabályozás azzal járhat, hogy a fiataikorú számára már a vele

---

⁸⁷ NAGY - NAGYNÉ i. m. 61.

⁸⁸ SCHWARZENBERGER i. m. 21. és Be. 45. § (1) bekezdés

⁸⁹ Az EU irányelv 15. cikke is csak a tizennyolcadik életévet be nem töltött gyermek terhelt jogaként, és nem a törvényes képviselő kötelezettségeként szabályozza a szülői felelősség gyakorlásának a gyermeket érintő bírósági meghallgatáson való részvételét.

⁹⁰ SCHWARZENBERGER i. m. 22.

⁹¹ BH. 1991/164.

⁹² HALMOS - KADLÓT i. m. 129. és Be. 73. § (1) és (6) bekezdései

szemben folytatott büntetőeljárás kezdeti szakaszától kezdve biztosított lehet egy olyan személy jelenléte, aki biztosítékot, lelki támaszt nyújthat számára a törvényes képviselője helyett.

A törvényes képviselő és a gondozó személye általában megegyezik, mégis előfordulhat, hogy a gyakorlatban nem ő gondozza a fiatalkorút, hanem például annak nagykorú hozzátartozója.⁹³ Ebben az esetben a gondozót is értesíteni kell a fiatalkorú személyi szabadságát érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel kapcsolatos eljárásban tartott ülésről, amelyen a törvényes képviselőhöz hasonlóan felszólalhat, valamint az azon az eljárás során hozott, valamint az ügydöntő határozatot vele is közölni kell.⁹⁴

V. A fiatalkorú egyéni értékelésének eszközei

A büntetőeljárásban a szabad bizonyítás elve érvényesül, vagyis szabadon felhasználható a Be.-ben meghatározott minden bizonyítási eszköz, és szabadon alkalmazható minden bizonyítási cselekmény azzal, hogy a törvény adott esetben elrendelheti egyes bizonyítási eszközök kötelező alkalmazását az eljárásban.⁹⁵ A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban alkalmazott különleges, kötelező bizonyítási eszközök alkalmazása ugyan megtöri a szabad bizonyítás elvét, de azt a fiatalkorú érdekében teszi.⁹⁶ A Be. újdonsága az 1998. évi XIX. törvényhez képest, hogy a nemzetközi dokumentumokban foglaltakkal összhangban⁹⁷ megteremti a fiatalkorú 'egyéni (személyiség-) értékelésének' átfogó rendszerét. Ebbe *különösen* olyan, korábban már alkalmazott és kissé újragondolt bizonyítási eszközök tartoznak, mint a környezettanulmány, a pártfogó felügyelői és az összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény, egyes a fiatalkorú személyiségét vizsgáló igazságügyi szakvélemények, a pártfogó felügyelő, a fiatalkorú törvényes képviselőjének vagy a fiatalkorú gondozását ellátó más személynek a tanúvallomása.⁹⁸ Megítélésem szerint a jogalkotó már a jelen fejezet címében megjelölt új törvényi fogalom megalkotásával is azt kívánta érzékeltetni, hogy a fiatalkorúval szembeni bizonyítási eljárás a korábbi törvényhez képest még inkább a fiatalkorú személyiségének, sajátos szükségleteinek, környezetének megismerésére, továbbá a bűncselekmény elkövetéséhez vezető okok és a megfelelő jogkövetkezmény megválasztásához szükséges tények, körülmények

---

⁹³ HALÁSZ i. m. 65.

⁹⁴ Be. 689. §

⁹⁵ Be. 167. § (1) bekezdés

⁹⁶ HERKE (1997) i. m. 31-32.

⁹⁷ Lásd például az EU irányelv 7. cikkét.

⁹⁸ VASS i. m. 92.

feltárására irányul. A törvényi szabályozásból egyértelműen kitűnik, hogy a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban az általános bizonyítási eszközök mellett a fiatalkorú egyéni értékelésének egyéb, törvényben nem nevesített eszközei is szabadon felhasználhatók.⁹⁹

A Be. - a korábbi eljárási törvénnyel ellentétben - figyelemmel van arra, hogy a fiatalkorú személyisége az életkori sajátosságaiból, a szükségleteiből és az őt körülvevő környezeti hatásokból kifolyólag rövid időn belül akár komoly mértékben is változhat, sőt az elhúzódó eljárások miatt a bűncselekmény elkövetése és a felelősségre vonás között eltelt idő alatt változik is.¹⁰⁰ Ennek indokán a jelenleg hatályos eljárási törvény rögzíti azt is, hogy legkésőbb az ügydöntő határozat meghozatala előtt intézkedni kell a fiatalkorú egyéni értékelésének ismételt elvégzése iránt, ha az eljárás során adat merül fel arra, hogy a fiatalkorú egyéni értékelésének alapjául szolgáló körülmények jelentős mértékben megváltoztak, illetve ha a fiatalkorú egyéni értékelése érdekében két évnél régebben került sor bizonyítási eszköz beszerzésére.¹⁰¹

1. A környezettanulmány

A fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban különösen fontos bizonyítási eszköz a fiatalkorú gyanúsított kihallgatását követően a nyomozó hatóság által haladéktalanul beszerzett, a fiatalkorú lakcíme vagy tényleges tartózkodási helye szerint illetékes kormányhivatal által kijelölt pártfogó felügyelő által elkészített környezettanulmány. A Be. szerint a környezettanulmány tartalmazza a külön jogszabályban meghatározott, és a fiatalkorú egyéni értékelését meghatározó körülmények vizsgálatára vonatkozó adatokat, továbbá a fiatalkorú veszélyeztetettségének bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelését is.¹⁰²

A környezettanulmány kiemelkedő gyakorlati jelentőséggel bír, mert a jogalkalmazók a fiatalkorú terhelt életútját, a bűncselekmény elkövetéséhez vezető okokat a pártfogó felügyelő személyén keresztül objektívnak garantált bizonyítási eszközön keresztül részleteiben ismerhetik meg, amely

---

⁹⁹ E körben a 11/2018. (VI.29.) LÜ utasítás 10. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az egyéni értékelés érdekében a Be. 683. § (1) bekezdésében felsoroltakon kívül más, a fiatalkorú releváns körülményeinek felderítésére alkalmas egyéb bizonyítási eszköz (például gyámhatósági iratok, orvosi iratok, fogvatartottról nevelői jellemzés, előző elítéléssel összefüggő bírósági határozat stb.) is beszerezhetők.

¹⁰⁰ NAGY - NAGYNÉ i. m. 62.

¹⁰¹ Be. 683. § (4) bekezdés

¹⁰² Be. 684. § (1)-(2) bekezdés és a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről szóló 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet 2. § (1) bekezdése

segíti a döntéshozókat abban, hogy a büntető anyagi jogi és eljárásjogi célt, azaz az egyéni megelőzés és segítség elvét valóban érvényesíteni tudják a fiatalok elleni büntetőeljárásban.¹⁰³

A környeztanulmány a formális tartalmi elemeken túl különösen a fiatalok családi körülményeit, baráti és kisközösségi kapcsolatait, egészségi állapotát, esetleges káros szenvedélyeit, lakhatási körülményeit és lakókörnyezetét, tanulmányait, foglalkoztatását, szabadidő-eltöltési szokásait, jövedelmi-vagyoni viszonyait, a korábbi pártfogó felügyelői tapasztalatokat tartalmazza.¹⁰⁴ A pártfogó felügyelő a környeztanulmányban szükség szerint bemutatja a terhelt adottságainak megfelelő munkalehetőségeket, a terhelt egészségügyi, illetve szociális intézményei ellátásának lehetőségét, valamint a feltárt tények, körülmények, és a bűncselekmény elkövetése között fennálló kapcsolatot, a bűnisméltésre vonatkozó kockázatelemzés vagy kockázatértékelés eredményét, és a bűnmegelőzésre vonatkozó javaslatokat is.¹⁰⁵ A pártfogó felügyelőnek továbbá kötelező meghallgatni a szülőt, a törvényes képviselőt, valamint a fiatalok gondozását ellátó más nagykorú személyt, e körben azonban egyetértek azzal az állásponttal, hogy az általuk elmondottakat a jogalkalmazónak mindig körültekintően kell értékelnie, hiszen ezek a személyek a fiatalokhoz való kötődésük folytán általában elfogultabbak, nem biztos, hogy minden esetben a teljes igazságot tárják fel a fiatalok magatartását, életvitelét illetően.¹⁰⁶ A pártfogó felügyelő ezen kívül a környeztanulmány elkészítése során beszerzi a fiatalok terhelte vonatkozó pedagógiai véleményt, feltárja a gyermekvédelmi előzményeket, megismerheti az ügyiratokat, a büntetőeljárásban részt vevő egyes személyektől, a gyámhatóságtól, a gyermekjóléti szolgáltatótól, a pártfogó felügyelőtől felvilágosítást kérhet.¹⁰⁷ A szükséges adatok beszerzését a törvényi szabályozás azonban nemcsak jogosultságként rögzíti, hanem kötelezővé is teszi a pártfogó felügyelő számára, aki a környeztanulmány elkészítéséhez a rendőrség közreműködését is igénybe veheti, a gyakorlatban különösen akkor, ha a fiatalok lakóhelyének, tartózkodási helyének megtekintése akadályokba ütközik.¹⁰⁸

A környeztanulmányok alapján az állapítható meg, hogy a bűncselekmény elkövetéséhez vezető okok hátterében a legtöbb esetben a fiatalok környezete, főleg a családi háttere áll. A

---

¹⁰³ KRETZ Annamária: *Fiatalok a büntetőeljárásban*. Belügyi Szemle, 2017, 65. évfolyam 9. szám, 51. o. és HALÁSZ i. m. 67.

¹⁰⁴ 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet 13-16/B. §

¹⁰⁵ HALÁSZ i. m. 67.

¹⁰⁶ KRETZ i. m. 51.

¹⁰⁷ Be. 684. § (4)-(5) bekezdés

¹⁰⁸ BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 152-153. és Be. 684. § (3) és (6) bekezdés

gyermeküket elhanyagoló szülők, családtagok agresszív magatartása, bűnelkövető életmódja, a céltalan, az alapvető anyagi javakat és erkölcsi értékeket egyaránt nélkülöző életvitele növeli annak az esélyét, hogy a fiatalok ezt a példát látva hasonló életvitelt fog folytatni, és bűncselekmények elkövetője lesz.¹⁰⁹ A pedagógiai véleményekben gyakran olvasható, hogy a szülők, a család a fiatalok tanulási nehézségein, magatartási-, beilleszkedési problémáin, továbbá a céltalan, negatív hozzáállású jövőképek formálásában nem akar vagy nem is tud segíteni, mivel jellemzően az ilyen fiatal családjában szinte senki sem képzett, iskolázott.¹¹⁰ Ez utóbbi körülmény szintén oda vezethet, hogy a fiatalok előbb vagy utóbb deviáns, normaszegő viselkedést fog tanúsítani.

A fiatalok terhelt egyéni értékelésének minél pontosabb elvégzéséhez gyakran idézik és hallgatják meg a pártfogó felügyelőt tanúként az eljárás során, aki a vallomásaiban a környezettanulmány elkészítése során levont következtetéseiről, személyes tapasztalatairól, benyomásáról számol be, ezáltal is segítve a bírót abban, hogy minél részletesebb ismereteket szerezzenek a fiatalokról és, hogy az ítélet indokolásának személyi része minél szabatosabban tartalmazza a környezettanulmány lényeges megállapításait.¹¹¹

II. A pártfogó felügyelői vélemény és az összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény

A pártfogó felügyelői véleményt meg kell különböztetni a környezettanulmánytól. Az előbbinek a beszerzését ugyanis az ügyészség vagy a bíróság bármelyik elkövető vonatkozásában elrendelheti,¹¹² míg a környezettanulmány csak és kizárólag a fiatalok elleni büntetőeljárásban felhasználható, a gyakorlatban főként a nyomozóhatóság által beszerzett speciális bizonyítási eszköz. A pártfogói vélemény beszerzését azonban a törvény kötelezővé is teheti,¹¹³ amelynek beszerzése - az ügyészség vonatkozásában - akkor kötelező, ha az ügyészség a fiatalokkal szemben az eljárás feltételes felfüggesztését kívánja alkalmazni, és annak keretében külön magatartási szabályokat határoz meg.¹¹⁴ A pártfogó felügyelői vélemény a környezettanulmányon túlmutatóan tartalmaz adatokat a fiatalok személyes adatairól, a cselekményhez való viszonyáról és a lehetséges

---

¹⁰⁹ KRETZ i. m. 52.

¹¹⁰ NAGY - NAGYNÉ i. m. 62.

¹¹¹ KRETZ i. m. 52. és HALÁSZ i. m. 67.

¹¹² Be. 202. § (1) bekezdés

¹¹³ Be. 202. § (2) bekezdés

¹¹⁴ HALMOS - KADLÓT i. m. 130. és Be. 690. § (3) bekezdés

ismételt bűnelkövetés kockázatáról.¹¹⁵ A pártfogó felügyelő a pártfogó felügyelői véleményben meghatározott, a fiatalkorú fejlődése érdekében szükséges intézkedéseket javasolhat az adott terhelttel szemben, és személyre szabott programokat ajánlhat, amelyek kedvezően hatnak a fiatalkorú jelenlegi állapotára.¹¹⁶

A pártfogó felügyelői véleményben gyakran található adat arra vonatkozóan, hogy a gyanú szerinti bűncselekmény nagy arányban összefügg a fiatalkorú terhelt baráti, kisközösségi kapcsolataival, szabadidő-eltöltési szokásaival. A fiatalkorúak a bűncselekményeket jellemzően csoportosan, a hozzájuk hasonló korú társaikkal követik el, azonban megfelelő szülői segítséggel ennek kockázata elkerülhető, vagy legalábbis mérsékelhető lenne.¹¹⁷

Összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény beszerzésére általában ügyészi utasításra kerül sor, mégpedig akkor, ha a fiatalkorú védelembe vétele körében vele szemben megelőző pártfogás elrendelését alkalmazták.¹¹⁸ Az összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény a pártfogó felügyelői vélemény általános tartalmi elemein túl¹¹⁹ a gyámhatóság által elrendelt megelőző pártfogás végrehajtásának eredményére vonatkozó összefoglaló megállapításokat is tartalmazza. Lényeges szabály, hogy az összefoglaló pártfogó felügyelői véleményben a pártfogó felügyelőnek a bíróság vagy az ügyészség rendelkezése hiányában is ki kell térnie arra, hogy az általa javasolt magatartási szabályok vagy kötelezettségek teljesítését a fiatalkorú terhelt vállalja-e és képes-e teljesíteni, valamint arra, hogy a sértett hozzájárul-e a részére adandó jóvátételhez.¹²⁰

III. A szakvélemény

A hatályos eljárásjogi törvény a már kialakult joggyakorlat alapján külön rendelkezik a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalkorú terhelt beszámítási képességének és a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátási képességének kötelező vizsgálatáról és az egyesített szakértői

---

¹¹⁵ 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet 7-10. §

¹¹⁶ KRETZ i. m. 52.

¹¹⁷ NAGY - NAGYNÉ i. m. 62.

¹¹⁸ HALMOS - KADLÓT: i. m. 140. és lásd a Be. 685. § (1) bekezdését is, amely szerint a vádemelés után a bíróság rendeli el ezen bizonyítási eszköz beszerzését.

¹¹⁹ Lásd részletesebben a jelen dolgozat V. I. és II. alfejezeteiben kifejtetteket és a Be. 203. § (1)-(2) bekezdését

¹²⁰ Be. 685. § (4) bekezdés

vélemény beszerzéséről.¹²¹ Ez utóbbi bizonyítási eszközt az eljáró hatóságnak már a megalapozott gyanú közlését követően haladéktalanul be kell szereznie.¹²²

A hatályos szabályozás szerint amennyiben a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalok terhelt beszámítási képessége - az elmeállapotára vonatkozóan elvégzett igazságügyi elmeorvos szakértői vizsgálat eredménye alapján - kizárt, úgy a belátási képesség további vizsgálata szükségtelen, ugyanakkor önmagában a beszámítási képesség korlátozottsága nem zárja ki a belátási képességét, és annak vizsgálatát sem teszi mellőzhetővé.¹²³ Az e tárgyban beszerzett egyesített igazságügyi szakértői véleményt igazságügyi elmeorvos szakértő és pszichológus szakértő készíti el, a vizsgálatba gyermekpszichiáter szakkonzulensként történő bevonása is indokolt.¹²⁴

A büntetőeljárás törvény egyébként azt is lehetővé teszi a hatóságok számára, hogy a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét betöltött fiatalok érettségének vagy értelmi fejlettségének a szakértői vizsgálatát elrendeljék,¹²⁵ mivel azonban ennek eredményéhez sem a büntető anyagi jogi, sem a büntető eljárásjogi szabályok nem tartalmaznak további következményeket, így ennek a szankció kiválasztásánál lehet jelentősége.¹²⁶

Megítélésem szerint már régóta váratott magára, hogy törvényi szinten rögzítsék a bűncselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalok beszámítási képességének és belátási képességének vizsgálatára, valamint az e tárgyban egyesített szakértői vélemény kötelező beszerzésére vonatkozó rendelkezéseket, mert a büntethetőségi korhatár szektorális leszállítását követően az 1998. évi XIX. törvénynek a belátási képesség vizsgálata szabályozása körében kialakult hiányosságát az ügyészségi joggyakorlatnak kellett pótolnia.

Egyetértek azzal a szakirodalmi állásponttal, hogy az egyesített szakvélemény lehet az egyik legfontosabb bizonyítási eszköz a fiatalok elleni büntetőeljárásban tekintettel arra, hogy a

---

¹²¹ HALMOS - KADLÓT i. m. 130.

¹²² Be. 686. §

¹²³ 11/2018. (VI.29.) LÜ utasítás 25. § (2) és (3) bekezdései

¹²⁴ Az igazságügyi szakértői működésről szóló 31/2008 IRM rendelet 17. § (1) bekezdése és 19/A. §

¹²⁵ A 11/2018. (VI.29.) LÜ utasítás 14. § (1) bekezdése értelmében az ügyészség különösen akkor intézkedik a szakvélemény beszerzése iránt, ha az a tizennegyedik életévét betöltött fiatalok személyiség szerkezetének, képességnormáinak, pszichés tulajdonságainak és a bűncselekményhez fűződő viszonyának maradéktalan feltáráshoz szükséges.

¹²⁶ VASKUTI (2018) i. m. 181. és Be. 683. § (3) bekezdés

gyermeket meghallgató pszichológus a fiatalok reakcióiból annak személyiségéről, értelmi fejlettségéről és a bűncselekmény elkövetése mögött húzódó lelki okokról, míg egy gyermekpszichiáter szak konzulens a gyermekkor jellemző pszichés kórképekről és tünetekről jellemzően sokkal pontosabb tájékoztatást tud adni, mint egy környezettanulmány vagy egy pártfogó felügyelői vélemény.¹²⁷

VI. A megelőző pártfogás intézménye

A megelőző tartalmú pártfogás a mai formájában egészen újszerű jogintézménynek számít, azonban annak jogszabályi alapjai már az 1908. évi XXXVI. törvénycikkre, vagyis az I. Büntető Novellára is visszavezethetők. A novella ugyanis létrehozta a fiatalok felügyelő hatóságát, melynek feladatai többek között az volt, hogy felügyelje az erkölcsi romlásnak, züllésnek kitett gyerekeket, fiatalokat. A pártfogó felügyelőnek lehetősége volt a büntetőeljárás korai szakaszában kapcsolatba lépnie a fiatalokkal, azzal, hogy a Novella végrehajtására alkotott igazságügy-miniszteri rendelet a pártfogó feladatai közé emelte a fiatalok terhelt ügyeinek tárgyalásán való jelenlétét. Amennyiben a hatóság züllés veszélyének kitett, sürgős intézkedésre szoruló gyermekről vagy fiatalokról szerzett tudomást, értesítenie kellett a fiatalok bíróságát. A fiatalok bírósága figyelmeztethette a szülőt, hogy szigorúbban ügyeljen a gyermekére, utasíthatta, hogy a kiskorút az erkölcsi fejlődésére veszélyes környezettől, foglalkozástól vagy életmódtól tartsa vissza, iskoláztatási kötelességének pontos teljesítésére kényszerítse. Ideiglenes pártfogót is kirendelhetett a kiskorú nevelésének ellenőrzése és felügyelete céljából, gondozását gyermekvédő egyesületre is bízhatta. A hatóságok ilyen esetben a bíróság helyett a fiatalok felügyelő hatóságához is fordulhattak.¹²⁸

A megelőző pártfogást a mai formájában 2015. január 1. napjától vezették be az Országos Bírósági Hivatal elnöke által 2012-ben meghirdetett 'Gyermekközpontú Igazságszolgáltatás Éve' eredményeként.¹²⁹ A jogintézmény alapvető célja az, hogy az eljárás minél korábbi szakaszában elősegítse a fiatalok szocializációját, és a bűnisméltlésének a megelőzését.¹³⁰

---

¹²⁷ KRETZ i. m. 55.

¹²⁸ DÁVID Lilla: *Megelőző pártfogás vagy védelembé vétel?* Állam és jogtudomány, LIV. évfolyam, 2013/3-4. szám 45.

¹²⁹ Az egyes törvényeknek a gyermekek védelme érdekében történő módosításáról szóló 2013. évi CCXLV. törvény 9-19. §

¹³⁰ A Kormány 1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozata a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiáról, valamint végrehajtásának a 2012-2014. évekre szóló kormányzati intézkedési tervéről, 9. pont

A megelőző pártfogás, mint gyermekvédelmi hatósági intézkedés elrendelésére úgy kerül sor, hogy a gyámhatóság a bűncselekmény vagy az elzárással is sújtható szabálysértés elkövetése miatt indult védelembe vétel iránti eljárásban, vagy a már fennálló védelembe vétel mellett a szabálysértési hatóságnak, a nyomozó hatóságnak, vagy az ügyészségnek a szabálysértés vagy bűncselekmény miatti jelzését követően megkeresi a pártfogó felügyelői szolgálatot környezettanulmány és kockázatértékelés beszerzése céljából. A gyámhatóság abban az esetben *rendeli el* a fiataikorú megelőző pártfogását, ha a környezettanulmány és a kockázatértékelés során a gyermek bűnmegeelőzési szempontú veszélyeztetettségének *magas* foka állapítható meg, továbbá akkor is, ha a gyermek bűnmegeelőzési szempontú veszélyeztetettségének *közepes* foka állapítható meg, és a veszélyeztetettség a gyermekvédelmi alapellátás igénybevételével valószínűsíthetően nem szüntethető meg. Emellett a gyermeket és a szülőt vagy más törvényes képviselőt kötelezi a megelőző pártfogó felügyelővel való együttműködésre, meghatározott időközönként történő személyes találkozásra, és a megállapított magatartási szabályok betartására. A magatartási szabályok körében például meghatározásra kerülhet, hogy a megelőző pártfogás alatt álló gyermek kivel tarthat kapcsolatot, hol és milyen tevékenységgel töltheti a szabadidejét és, hogy az életvezetése szempontjából milyen változtatások indokoltak, ezek megvalósulásához pedig milyen feladatokat kell kitűzni.¹³¹

A fiataikorú bűnmegeelőzési szempontú veszélyeztetettség foka magas lehet akkor, ha a fiataikorú olyan büntetett előéletű személyekkel él együtt, akik bevonják a bűncselekmény elkövetésébe, vagy az iskolai tanórától távolmaradó fiataikorú szabadidős tevékenységként követ el bűncselekményeket, továbbá az, ha a fiataikorú azért követ el bűncselekményeket, hogy több figyelmet kapjon az őt elhanyagoló szüleitől. Ezekben az esetben a pártfogó felügyelőnek kötelező javaslatot tennie a megelőző pártfogó felügyelővel való személyes találkozás gyakoriságára, a gyámhatóságnak pedig kötelező elrendelnie a fiataikorú megelőző pártfogását.

A fiataikorú bűnmegeelőzési szempontú veszélyeztetettségének közepes fokára utalhat, ha a fiataikorú elégedetlen a lakhatási körülményeivel, és ez közrejátszik a fiataikorút jellemző stressz kialakulásában, vagy a fiataikorú iskolai alulteljesítése hozzájárul az alacsony önbecsüléséhez, és ezáltal a kriminális viselkedéséhez, továbbá a fiataikorú felnéz az idősebb, kriminálisan aktív

---

¹³¹ A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 15. § (4) bekezdés és 68/D. §

testvérré, aki megpróbálná a fiatakorút bevonni a bűncselekmény elkövetésébe. Ezekben az esetben a pártfogó felügyelő javaslatot tehet a megelőző pártfogás elrendelésére, a gyámhatóság pedig a már fent ismertetett mérlegelési szempont alapján dönt az esetleges elrendelésről.¹³²

Egyes büntetőjogászok szakmai álláspontja szerint az intézmény megelőző elnevezése vitatható, mert az elnevezés a büntetőjog szempontjából arra utal, hogy az intézkedés megelőzi vagy kiegészíti a büntetőeljárást. Abban az esetben, ha a gyermek a gyermekvédelmi törvény tényállási elemeit megvalósítja, közigazgatási hatósági eljárás indul ellene, és a gyámhatóság a megelőző pártfogó által elkészített kockázatértékelés fokától függően védelembe vételi eljárás keretében elrendelheti a tárgyalt intézkedést. Amennyiben a fiatakorú elkövető a büntető anyagi jog szempontjából büntethető, nemcsak közigazgatási hatósági eljárás, hanem büntetőeljárás is folyik vele szemben. A megelőző elnevezés használata ebben az esetben értelmezhetetlen, mert a gyermekvédelmi hatósági intézkedés nem előzi meg a büntetőeljárást, hanem párhuzamosan zajlik vele, sőt, akár tovább is tarthat, ha a büntetőeljárás ügyészi megrovással, feltételes ügyészi felfüggesztéssel vagy közvetítői eljárással lezárul a bírósági szak megindulása előtt.¹³³

A megelőző pártfogás mai formájában történő bevezetésére két okból volt szükség. Az egyik indok az volt, hogy korábban az ügyészség vagy a bíróság által beszerzett pártfogó felügyelői vélemény a terhelt személyéről, körülményéről és környezetéről csak egy aktuális 'pillanatképet' készített, tehát nem volt alkalmas arra, hogy a fiatakorú életében a bűncselekmény elkövetése és az eljárás befejezése között eltelt idő során akár igen gyorsan végbemenő pozitív, vagy negatív változásokat bemutassa. További problémaként merült fel, hogy az akár évekig elhúzódó eljárások során a fiatakorúak általában kikerültek a hatóságok 'látóköréből', jellemzően még a pártfogó felügyelővel sem kerültek kapcsolatba,¹³⁴ így nem tudatosult bennük az ellenük megindult büntetőeljárás és a cselekmény helytelensége, ami növelte a fiatakorú bűnisméltlésének veszélyét.¹³⁵

---

¹³² Igazságügyi Hivatal - A kockázatértékelés és megelőző pártfogás - Szakmai nap Kecskemét, 2015. február 19. <https://slideplayer.hu/slide/3625243/> (megtekintés ideje: 2019. április 18.)

¹³³ HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: *A megelőző pártfogás szerepe a bűnmegelőzésben.* 12. http://parbeszed.lib.unideb.hu/file/2/5ad0965397306/szerzo/Herke_Fabos_A_megelozo_partfogolas_szerepe.pdf (letöltés ideje: 2019. április 19.)

¹³⁴ Kivéve, ha a Be. 202. §-a alapján az ügyészség, illetve a bíróság indokoltan látta a pártfogó felügyelői vélemény beszerzését, vagy a bíróságnak tartotta a pártfogó meghallgatását.

¹³⁵ NAGY - NAGYNÉ i. m. 63.

A megelőző pártfogás intézményének bevezetésével tehát a jogalkotó célja egyrészt az volt, hogy egy fiatalokút jellemzően érintő változásokat is bemutató, összefoglaló pártfogó felügyelői véleménnyel segítse a jogalkalmazás munkáját, másrészt pedig az, hogy a fiatalok a megelőző pártfogó személyén keresztül már az eljárás korai szakaszától kezdve segítséget kapjon a helyes irányú fejlődéséhez.

A megelőző pártfogásnak - az újszerűségére tekintettel - még nincsen számottevő gyakorlata, ennek ellenére egyetértek azzal az állásponttal, amely szerint az előző bekezdésben rögzített célkitűzései folytán be fogja váltani a hozzá fűzött reményeket, különösen azzal, hogy a bűnmegelőzést megfelelő időzítéssel és megfelelő korán kívánja kezelni azért, hogy a fiatalok devianssá váltó magatartásával ne a büntetőjog eszközeivel kelljen foglalkozni.¹³⁶

VII. Az eljárás időszerűségének követelménye

A fiatalok elleni büntetőeljárás során a legfontosabb követelmény az időszerűség biztosítása,¹³⁷ a fiatalok elkövetők esetében ugyanis a büntetőeljárások gyors lefolytatásához alapvető törvényességi érdekek fűződnek.¹³⁸ Amennyiben csak hosszabb idő eltelté után követi a bűncselekmény elkövetését szankció, akkor az nemcsak az eljárás sikerét veszélyezteti és az igazságszolgáltatás tekintélyét csökkenti, hanem annál valószínűbb, hogy az ítélet megbélyegzi a gyermeket és elveszti a kívánt pedagógiai hatást.¹³⁹ Az az intézkedés, illetve büntetés, amit a bűncselekmény elkövetését követően hónapokkal, esetleg évekkel később alkalmaznak, illetve szabnak ki, soha nem lehet adekvát válasz az elkövetett cselekményre, mert az már elveszti nevelői célzatú hatékonyságát, a fiatalok ugyanis már azt sem fogja tudni, hogy miért vonták felelősségre.¹⁴⁰ Abban az esetben, ha a fiatalok személy 14 évesen követi el a bűncselekményt, de csak 16-20 évesen kerül a bíróság elé, a büntetőjogi szankció értelmét veszti, mert az érintett vagy

---

¹³⁶ PÁLVÖLGYI Ákos: *A megelőző pártfogás, mint a bűnmegelőzés egyik lehetséges eszköze*. Büntetőjogi Szemle 2012/2. szám, 29.

¹³⁷ VASKUTI András: *A fiatalok büntető igazságszolgáltatása: reformelképzelések*. A globalizáció kihívásai - kriminálpolitikai válaszok, 2010, 145.

¹³⁸ LAJTÁR István: *A fiatalokkal szembeni büntetőeljárások időszerűségének vizsgálatáról*. *Ügyészek Lapja*, 2008/4. szám, 5.

¹³⁹ NAGY - NAGYNÉ i. m. 63

¹⁴⁰ HERCZOG Mária: *Kézikönyv a Gyermekjogi Egyezmény alkalmazásához*. UNICEF-CSAGYI, Budapest, 2007, 432.

már hosszú ideje óta törvénytisztelő életmódot folytat, vagy esetleg a javítóintézetek, büntetés-végrehajtási intézetek visszatérő lakója.¹⁴¹

Álláspontom szerint az eljárás elhúzódása a fentieken kívül a fiatalok terhelte indokolatlan mértékben traumatizálhatja, továbbá hozzájárulhat ahhoz, hogy az olyan negatív hatások, mint például a közösség megbélyegzése hatványozottabban jelentkezzenek.

Az előbbieken alapján minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy 'az igazságszolgáltatás a legnagyobb bünt azzal követi el, ha az elkövetett bűncselekményekre csak évekkel később ad választ'.¹⁴²

Az eljárás időszerűségének kiemelt fontosságára tekintettel számos nemzetközi dokumentum minimumkövetelményként határozza meg a gyermekekkel/fiatalkorúakkal szembeni büntetőeljárás időszerűségét. A büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról címet viselő EU irányelv 13. cikk (1) bekezdésében foglaltak szerint a tagállamok kötelezettséget vállalnak arra, hogy meghozzák a megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy a gyermekeket érintő büntetőeljárásokat sürgősséggel kezeljék. Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága 10. számú átfogó Kommentárja szerint 'a gyerekekre vonatkozó eljárási határidőknek sokkal rövidebbnek kell lenniük, mint a felnőttek esetében, ugyanakkor a késedelem nélküli döntés olyan folyamat eredményeképpen szülessen meg, amely teljes mértékben tiszteletben tartja a gyermek emberi jogait és a jogi biztosítékokat.'

A magyar büntető eljárásjogi szabályozás a Be. 2018. július 1. napján történő hatályba lépéséig nem felelt meg maradéktalanul a nemzetközi dokumentumok által megfogalmazott, az eljárás időszerűségét hangsúlyozó minimumkövetelményeknek. Az 1998. évi XIX. törvény a fiatalok elleni büntetőeljárás kapcsán ugyanis nem határozott meg különleges határidőket, így a fiatalok esetében is az általános szabályok voltak irányadóak. Soron kívüli eljárásra kizárólag az általános szabályok alapján akkor volt lehetőség, ha a fiatalok terhelte előzetes letartóztatásban volt.¹⁴³ A gyakorlatban azonban előfordult, hogy e kötelezettség megsértése sem járt semmilyen

---

¹⁴¹ VASS i. m. 93.

¹⁴² LAJTÁR István: *A fiatalokkal szembeni büntetőeljárás időszerűségéről egy ügyészi vizsgálat tükrében*. De iuris peritorum meritis 3. Studia in honorem András Szabó. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2008. 105.

¹⁴³ 1998. évi XIX. törvény 64./A. § (1) bekezdés a) pont

jogkövetkezéssel.¹⁴⁴ A nyomozási bírók hoztak olyan végzéseket, amikben utaltak rá, hogy a nyomozó hatóság az egyes nyomozati cselekmények foganatosításakor nem tartották be a soronkívülség követelményét, az előzetes letartóztatást (a Be. szerinti letartóztatást) az általános és a különös okok fennállására tekintettel mégis meghosszabbították.¹⁴⁵

A jogalkotó a jelenleg hatályos Be. kodifikációja során reagált a fenti problémákra, és az eljárás időszerűségének a nemzetközi követelményeknek megfelelő biztosítása érdekében a Be. egyrészt már soronkívüli eljárást ír elő a különleges bánásmódot igénylő sértettek és terheltek vonatkozásában, másrészt rögzíti, hogy ha a fiatalkorúval szemben öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás, akkor a nyomozást a fiatalkorú gyanúsítottként kihallgatásától számított egy éven belül be kell fejezni.¹⁴⁶ Ha a fiatalkorúval szemben öt évnél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban nyomozás, annak határideje a gyanúsított kihallgatásától számított két éven túl nem hosszabbítható meg.¹⁴⁷

Egyetértek azzal a szakirodalmi állásponttal, hogy a soron kívüli eljárás követelményének és a nyomozás határidejének rögzítése hatékonyabbá teheti a bíróság által alkalmazott intézkedést vagy kiszabott büntetést,¹⁴⁸ illetve segíthet megvalósítani a büntetőeljárás fiatalkorúakra irányadó különleges célját,¹⁴⁹ ugyanakkor aggasztó, és az eljárás esetleges elhúzódása miatt egyben veszélyeztetheti is az előbbieken rögzített cél elérését, hogy a törvény a bírósági szakasz befejezésére semmilyen határidőt nem állapít meg.¹⁵⁰

VIII. A letartóztatás

A nemzetközi dokumentumok, köztük az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye, a Pekingi Szabályok és a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról

---

¹⁴⁴ NAGY - NAGYNÉ i. m. 64.

¹⁴⁵ SZÜTS Veronika: *A fiatalkorúak előzetes letartóztatása, gyakorlatának vizsgálata az Egri Törvényszék nyomozási bírói gyakorlatában*. Budapest, 2015, https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/szuts_veronika_fiatalkoruk_elozetes_letartoztatasa_egri_torvenyszek%5bjogi_forum%5d.pdf (Megtekintés ideje: 2019. április 19.)

¹⁴⁶ NAGY - NAGYNÉ i. m. 64., Be. 79. § (1) bekezdés b) pont és 687. § (1) bekezdés

¹⁴⁷ Be. 687. § (2) bekezdés

¹⁴⁸ FRECH Ágnes: *A fiatalkorúak bünelkövetési tendenciái az 1990-es évek második felében*. Kriminológiai Közlemények. 58. Magyar Kriminológiai Társaság, 2000, Budapest, 10.

¹⁴⁹ NAGY - NAGYNÉ i. m. 64.

¹⁵⁰ VASKUTI (2018) i. m. 181.

címet viselő EU irányelv is hangsúlyozzák, hogy a letartóztatást csak végső esetben és a lehető legrövidebb időtartamban lehet elrendelni.¹⁵¹ A letartóztatás a legsúlyosabb személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés, a joggyakorlat legnagyobb problémája ezzel kapcsolatban pedig alapvetően az, hogy csak ennek elrendelését követően kerülhet sor az elkövető bűnösségének megállapítására.¹⁵² A legvégső esetben történő elrendelését a Be. számos garanciális szabállyal próbálja elősegíteni. Az egyéb kényszerintézkedések terén csak a távoltartásnál és a bűnügyi felügyeletnél találunk speciális szabályt, miszerint a fiatalkorú távoltartásának, illetve bűnügyi felügyeletének elrendelésére irányuló indítványban a kényszerintézkedés célját biztosító, a törvényben előírt korlátozást és más szükségesnek tartott magatartási szabályt lehetőség szerint a fiatalkorú iskolai tanulmányaira, rendszeres munkavégzésére, illetve gyógykezelésére figyelemmel kell megjelölni.¹⁵³

A fiatalkorú elkövetők esetében a letartóztatás felnőttek esetén irányadó konjunktív feltételei a büntető eljárásjogi törvény alapján egy további feltétellel egészülnek ki. Ez alapján letartóztatásnak fiatalkorúak esetén - az 1998. évi XIX. törvénnyel egyezően - csak akkor van helye, ha az a bűncselekmény különös tárgyi súlya folytán szükséges.¹⁵⁴ A különös tárgyi súly definícióját sem a Be., sem más jogszabály nem határozza meg. A bírói gyakorlat szerint mind a tárgyi, mind pedig az alanyi oldal ismérveit vizsgálni kell, és ezeket összefüggésükben kell értékelni.¹⁵⁵ A tárgyi súly kifejezés tehát arra is lehetőséget biztosít, hogy a bíróság akkor is letartóztassa a fiatalkorú vádlottat, ha a tárgyi oldali ismérvek vizsgálata alapján egy rendkívül alacsony mértékű szabadságvesztés büntetéssel fenyegetett bűncselekmény elkövetéséről van szó.¹⁵⁶ Elsődlegesen a kiemelkedő súlyú élet elleni cselekmények, az emberrablás, az üzletszerűen, bűnszövetségben, sorozatban elkövetett betöréses lopások, rablások és az erőszakos nemi bűncselekmények alapozhatják meg a különös tárgyi súlyt.¹⁵⁷ Egy bírósági döntés szerint a fiatalkorú letartóztatása feltételeinek vizsgálatánál a különös tárgyi súly megítélése szempontjából figyelembe kell venni a

---

¹⁵¹ NAGY - NAGYNÉ i. m. 64.

¹⁵² BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 153.

¹⁵³ 11/2018. (VI.29.) LÜ utasítás 17. § (8) bekezdés

¹⁵⁴ Be. 688. § (1) bekezdés

¹⁵⁵ A 11/2018. (VI.29.) LÜ utasítás 16. § (2) bekezdése értelmében az ügyesség a bűncselekmény különös tárgyi súlyának megállapítása körében az eljárás tárgyát képező bűncselekmény jellegét és büntetési tételét, az elkövetés módját, valamint mindazon objektív alanyi és tárgyi körülményeket mérlegeli, amelyek az eljárás adataiból egyébként kitűnnek.

¹⁵⁶ FENYVESI Csaba - HERKE Csongor: *A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási törvényének koncepciója a hatályos szabályozás tükrében*. Rendészeti Szemle 2007/9., 40.

¹⁵⁷ Lásd többek között: BERKES Károlyné: *A fiatalkorú bűnözés új jellegzetességei és a fiatalkorúak előzetes letartóztatása*. Kriminológiai Közlemények. 2000/58., 18.; SCHWARZENBERGER i. m. 24, és BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 153-154.

gyanúsított ellen a nyomozati szakban folyamatban lévő valamennyi büntetőügy adatát is.¹⁵⁸ Más eseti döntések szerint ugyanakkor fontos szem előtt tartani, hogy a különös tárgyi súly sem indokolja önmagában a fiataikorú letartóztatását, illetőleg annak fenntartását: azt nem lehet elrendelni, illetőleg meg kell szüntetni a legsúlyosabb bűncselekmények (pl. emberölés, életveszély okozó testi sértés stb.) esetén is, ha a fiataikorú addigi életvezetése és a családi körülményei miatt annak fenntartása nem indokolt.¹⁵⁹

A különös tárgyi súly törvényi definíciójának hiánya számos esetben gyakorlati nehézségekhez vezet, ezért egyetértek azzal a szakirodalmi állásponttal, hogy célszerű lenne a korábbi gyakorlat helyett bevezetni, hogy fiataikorúval szemben letartóztatást meghatározott büntetési tétellel fenyegetett bűncselekmény elkövetése esetén, vagy például akkor lehet alkalmazni, ha a fiataikorú a bűncselekményt visszaesőként, üzletszerűen, bűnszervezetben követte el.¹⁶⁰

A jelenleg hatályos eljárásjogi törvényünk a letartóztatás végrehajtási helyével kapcsolatban csupán arról rendelkezik, hogy a bíróság a fiataikorú személyiségére és a terhére rótt bűncselekmény jellegére tekintettel a törvényben meghatározottak szerint dönt róla.¹⁶¹ Erre tekintettel azt, hogy a fiataikorú az életkorától függően pontosan hol tartózkodik a letartóztatás tartalma alatt, a Be. 2018. július 1. napján történő hatálybalépést követően már nem az eljárásjogi törvényből, hanem a büntetés végrehajtási törvényből tudhatjuk meg. Ezek szerint a fiataikorú letartóztatását javítóintézetben kell végrehajtani, ha a letartóztatás elrendelésekor az elkövető a tizennegyedik életévét nem töltötte be. Főszabályként javítóintézetben, kivételesen büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani a letartóztatást, ha a letartóztatás elrendelésekor a fiataikorú a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadik életévét nem. Büntetés-végrehajtási intézetben, kivételesen javítóintézetben történik a végrehajtás, ha a fiataikorú a letartóztatás elrendelésekor a tizennyolcadik életévét betöltötte, de a huszadik életévét nem, végezetül büntetés-végrehajtási intézetben hajtják végre a letartóztatást, ha a letartóztatás elrendelésekor a huszadik életévét betöltötte.¹⁶² A bíróság a döntését az előbbi jogszabályhelyek alapján, a fiataikorú személyiségét és az általa elkövetett cselekmény tárgyi súlyát mérlegelve, az ügyész, a

---

¹⁵⁸ BH. 1997.35.

¹⁵⁹ HERKE (1997) i. m. 32. és BH. 1993. 16., BH. 1994.36.

¹⁶⁰ NAGY - NAGYNÉ i. m. 65.

¹⁶¹ Be. 688. § (3) bekezdés

¹⁶² A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról 2013 CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 413. § (2) bekezdés

terhelt, a védő és a törvényes képviselő végrehajtási hely vonatkozásában előterjesztett indítványai alapján hozza meg.¹⁶³ Javítóintézetben indokolt a letartóztatást végrehajtani, ha a fiatalkorú elkövető első alkalommal áll büntetőeljárás hatálya alatt, és vele szemben javítóintézeti nevelés intézkedés elrendelése várható, de a fiatalkorú terhelt életkora, az egészségi állapota és a várható büntetés vagy intézkedés enyhesége is megalapozhatja a javítóintézetben történő végrehajtást.¹⁶⁴ A javítóintézet legnagyobb előnye, hogy segít kiküszöbölni az izolációs problémákat és elkerülni a különböző börtönártalmakat.¹⁶⁵ A letartóztatás javítóintézetben történő végrehajtása esetén a fiatalkorúak felvételére kijelölt intézetek a fiúk részére a budapesti, a debreceni, míg a lányok részére a rákospalotai javítóintézet.¹⁶⁶ A büntetés-végrehajtási intézetben történő végrehajtás általában olyan terheltek esetében mutatkozik indokoltnak, akik már korábban is töltöttek szabadságvesztést, de a nagyon súlyos erőszakos, közrendre, közbiztonságra fokozottabb veszélyt jelentő cselekmények elkövetőinél is indokolt lehet a büntetés-végrehajtási intézet végrehajtási helyként történő meghatározása.¹⁶⁷

Az ügyészség rendelkezése alapján a tizennegyedik életévét betöltött fiatalkorúval szemben alkalmazott letartóztatást kivételesen rendőrségi fogdában kell végrehajtani, amennyiben azt az eljárási cselekmények elvégzése indokoltá teszik, de ennek tartalma legfeljebb összesen hatvan nap lehet.¹⁶⁸

A bíróság a letartóztatás végrehajtásának helyét a letartóztatás tartalma alatt az ügyészség,¹⁶⁹ a terhelt vagy a védő indítványára, a vádemelés után hivatalból is megváltoztathatja. Erről - a tárgyalás előkészítése során hozott határozatig - a letartóztatást elrendelő bíróság, azt követően az a bíróság határoz, amelyik előtt a büntetőeljárás folyik.¹⁷⁰

A bíróság az ügyészség indítványára a rendőrségi fogdában, továbbá javítóintézetben letartóztatásban lévő tizennegyedik életévét betöltött fiatalkorú ideiglenes elhelyezését legfeljebb

---

¹⁶³ A felek által előterjesztett indítványok természetesen nem kötik a bíróságot a döntése meghozatalakor (lásd.: BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 155.).

¹⁶⁴ BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 155.

¹⁶⁵ SCHWARZENBERGER i. m. 25.

¹⁶⁶ A javítóintézetek rendtartásáról szóló 1/2015. (I. 14.) EMMI rendelet 3. melléklet 2. pont

¹⁶⁷ Kocsár Szilárd bíró, Gyulai Városi Bíróság: *A fiatalkorú bűnelkövetőkre vonatkozó büntetőeljárás eltérő szabályai*. Előadás - Írott előadásanyag. Magyar Bíróképző Akadémia. 2012. április 26-27.

¹⁶⁸ Be. 299. § (2) bekezdés, Bv. tv. 388. § (2) bekezdés és Bv. tv. 413. § (7) bekezdés 2. mondata

¹⁶⁹ A 11/2018. (VI.29.) LÜ utasítás 17. § (5) bekezdése alapján, ha azt a fiatalkorú körülményeiben a letartóztatás tartama alatt bekövetkezett változás, valamint a megalapozott gyanú tárgyának módosulása indokolja.

¹⁷⁰ Be. 688. § (5) bekezdés és Bv. tv. 413. § (4) bekezdés

harminc napra a büntetés-végrehajtási intézetben rendeli el.¹⁷¹ Az ügyészségi gyakorlat szerint az ideiglenes elhelyezésének indítványozására kivételesen, az eljárási cselekmény elvégzéséhez elkerülhetetlenül szükséges ideig és csak akkor kerülhet sor, ha az eljárási cselekmény a fogva tartó intézetben vagy a fiatalkorúnak az intézetből - fogdai vagy büntetés-végrehajtási intézeti elhelyezést nem igénylő - kiadásával nem végezhető el.¹⁷²

Továbbá a jogszabály lehetőséget ad arra is, hogy az ügyészség a letartóztatott tizennegyedik életévét betöltött fiatalkorú ideiglenes elhelyezését legfeljebb huszonnégy órára rendőrségi fogdában vagy büntetés-végrehajtási-intézetben rendelje el, ha azt az eljárási cselekmény jellege és elvégzésének módja indokolttá teszi.¹⁷³

A nemzetközi dokumentumok követelményei szerint a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás során biztosítani kell a szeparáció elvét, vagyis azt, hogy az előzetesen letartóztatott fiatalkorúakat a felnőttektől el kell különíteni.¹⁷⁴ A Be. az 1998. évi XIX. törvénnyel ellentétben már nem tartalmazza ezt a szabályt, ennek feltehetőleg az az indoka, hogy 2018. július 1. napjától a Bv. kódexben található el ez a rendelkezés az elkülönítés egyéb szabályai között.¹⁷⁵ A magyar szabályozás azonban nem felel meg maradéktalanul a nemzetközi elvárásoknak, mert a nemzetközi dokumentumokkal ellentétben nem biztosítják a kivétel lehetőségét akkor, ha a gyermek mindenek felett álló érdekében ('in the best interest of the child') ennek ellenkezője tűnik ajánlatosabbnak.¹⁷⁶

Álláspontom szerint a szeparáció törvényi szintű szabályozására továbbra is szükség mutatkozik annak érdekében, hogy megóvjuk a fiatalkorú terhelteket a felnőtt korú terheltek oldaláról érhető negatív hatásoktól, ugyanakkor a nemzetközi normákkal egyezően kívánatos volna az együttes elhelyezés megengedése, ha az a fiatalkorú számára pozitív hatással járhat.¹⁷⁷

---

¹⁷¹ Be. 688. § (4) bekezdés és Bv. tv. 413. § (6) bekezdés és 413. § (7) bekezdés 2. mondata

¹⁷² 11/2018 (VI.29.) LÜ utasítás 17. § (6) bekezdés

¹⁷³ Bv. tv. 413. § (7) bekezdés 1. mondat és 11/2018 (VI.29.) LÜ utasítás 17. § (7) bekezdés

¹⁷⁴ A gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV törvény 37. cikk c) pontja és az EU Irányelv 12. cikkének 1. pontja

¹⁷⁵ Bv. tv. 391. § (2) bekezdés

¹⁷⁶ NAGY - NAGYNÉ i. m. 65.

¹⁷⁷ Hasonlóképpen ahhoz, ahogy a Bv. tv. 195. § (1) bekezdésében is lehetőséget biztosít a két azonos nemű fiatalkorú testvér együttes elhelyezésére, ha ez mindkét fiatalkorú érdekében áll.

A Be. a letartóztatás tartamát az 1998. évi XIX. törvénnyel lényegében azonos módon szabályozza. Ezek szerint a bűncselekmény elkövetésekor a 14. életévet be nem töltött fiatalok esetében 1 évig, a 14. életévet betöltött fiataloknál elrendelt letartóztatás 2 évig tarthat, kivéve az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott letartóztatás esetét, továbbá ha a másodfokú vagy a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása iránti eljárás van folyamatban, vagy hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás van folyamatban.¹⁷⁸ Elmondható, hogy a törvényben rögzített időtartam elegendő ahhoz, hogy távol tartsák a fiatalokat egy további bűncselekmény elkövetésétől, ugyanakkor mégsem olyan hosszú, hogy a börtönártalmak negatív hatást gyakoroljanak a személyiségére.¹⁷⁹ A letartóztatás a határidő elérésekor a törvény rendelkezése folytán megszűnik, annak tárgyában a bíróságnak külön határozatot hoznia nem kell. Egyes szakirodalmi álláspontok szerint a jogalkotó célja ezzel az volt, mint a felnőtt korú elkövetők esetében, vagyis ha a letartóztatást megszakított egy jogerős szabadságvesztés büntetés, az előzetes fogva tartásban töltött időtartamot összegezni kell.¹⁸⁰ Abban az esetben, ha egy jogerős szabadságvesztés büntetés megszakítja a letartóztatást, annak kezdő időpontja nem változik, ugyanúgy az elrendelésétől kell számítani a két éves időtartamot.

IX. A feltételes ügyészi felfüggesztés speciális szabályai

A feltételes ügyészi felfüggesztés jogintézményének hátterét a nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott azon követelmény képezi, hogy a fiatalok elleni büntetőeljárásban lehetőség szerint mindent meg kell tenni a gyermekek ügyeinek bírósági eljárás mellőzésével való kezelésére, és törekedni kell a szocializációt és a nevelést leginkább elősegítő alternatív szankciók, valamint a helyreállító igazságszolgáltatás széles körű alkalmazására.¹⁸¹ A Be. 2018. július 1. napján történő hatályba lépéséig a bírósági útról való elterelést támogató jogintézmények közül a vádemelés elhalasztása volt az egyetlen sikertörténetként meggyökeresedett jogintézmény a fiatalokat érintő eljárásokban,¹⁸² ezért feltételezhető, hogy az ugyanazt a célt szolgáló¹⁸³ feltételes ügyészi felfüggesztést a jövőben gyakran fogja alkalmazni a vádhatóság.

---

¹⁷⁸ Be. 688. § (2) bekezdés

¹⁷⁹ KRETZ i. m. 56.

¹⁸⁰ BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 157.

¹⁸¹ BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 59. és VASS i. m. 96.

¹⁸² HALMOS - KADLÓT i. m. 141- 142. és VASKUTI (2010) i. m. 57.

¹⁸³ A jogintézmény célja tehát továbbra is az, hogy a gyanúsított kedvező magatartása esetén ne kerüljön sor vádemelésre, hanem a büntetőeljárást az eljárás megszüntetésével lehessen lezárni. (Lásd: SZÉKELY György László: *Az ügyész szerepe és helye a nyomozás új koncepciójában, a vádemelés előtti elterelés új intézményei.* *Ügyészek Lapja*, 2016/3-4. szám, 72.

A Be. a megnevezés módosítása mellett érdemi változásokat is rögzít a feltételes ügyészi felfüggesztés bevezetésével azáltal, hogy a vádemelés elhalasztásának alkalmazási lehetőségeit kiszélesíti, és a korábbi szabályozással ellentétben már konkrét iránymutatásokat ad arra nézve, hogy milyen tényezőket kell az ügyésznek mérlegelni a jogintézmény alkalmazásakor.¹⁸⁴ A hatályos törvény szerint a fiatalkorúval szemben feltételes ügyészi felfüggesztés ugyanis akkor alkalmazható, ha a nyomozás (a korábbi ötévi helyett) nyolcévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban, és a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a feltételes felfüggesztéstől a fiatalkorú helyes irányú fejlődése várható.¹⁸⁵ Ezek alapján továbbra is elmondható azonban, hogy az ügyész széles mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy bírósági szakaszba juttatja az ügyet.¹⁸⁶ Amennyiben a fiatalkorúval szemben feltételes ügyészi felfüggesztésnek van helye, az ügyészség az eljárást a Btk. különös része által meghatározott keretei között, egy évtől három évig terjedő időre fűggeszti fel. A feltételes ügyészi felfűggesztés tartama alatt a fiatalkorú pártfogó felűgyelet alatt áll.¹⁸⁷ Az ügyész a döntés meghozatala előtt elrendeli a pártfogó felűgyelői vélemény beszerzését, ha a pártfogó felűgyelet céljának elősegítése érdekében külön magatartási szabályt kíván előírni.¹⁸⁸ A pártfogó felűgyelői vélemény beszerzésének célja, hogy az ügyész megalapozottan dönthessen a feltételes felfűggesztésről, illetve az egyes magatartási szabályokról vagy kötelezettségekről azáltal, hogy feltárja a fiatalkorú életkörülményeit.¹⁸⁹ Fiatalkorúak számára különösen a pártfogó felűgyelők által szervezett személyiségfejlesztő csoportos foglalkozásokon való részvételt, bizonyos szórakozóhelyek látogatásától való tartózkodást, a bűntársakkal való kapcsolattartás tilalmát, a tanulmányok folytatását, az iskolalátogatási szabályok megtartását célszerű előírni.¹⁹⁰ E körben egyetértek azzal az állásponttal, hogy a magatartási szabályok előírása elősegíti a fiatalkorú helyes irányú fejlődését azáltal, hogy a fiatalkorú életét helyes irányba igyekszik terelni, amellet, hogy a feltételes felfűggesztésnek köszönhetően a fiatalkorúnak nem kell a bírósági tárgyalás terhét elviselnie és az esetleges elítélés miatti megbélyegződéstől szenvednie.¹⁹¹ Fontos követelmény

---

¹⁸⁴ NAGY - NAGYNÉ i. m. 66.

¹⁸⁵ Be. 690. § (1) bekezdés. A 11/2018. (VI.29.) LÜ utasítás 19. § (1) bekezdése e körben úgy rendelkezik, hogy a jogintézmény akkor alkalmazható, ha a tényállás valóságghú megállapítását követően az előbbi jogszabályhelyben meghatározott feltételek fennállnak, és e feltételekre tekintettel a fiatalkorúval szembeni büntetőeljárás célja a bíróság eljárás mellőzésével is elérhető.

¹⁸⁶ SCHWARZENBERGER i. m. 26.

¹⁸⁷ Btk. 119. § (1) bekezdés e) pont

¹⁸⁸ Be. 690. § (2)-(3) bekezdései

¹⁸⁹ BODOR (szerk) i. m. 1371.

¹⁹⁰ SCHWARZENBERGER i. m. 26.

¹⁹¹ NAGY - NAGYNÉ i. m. 66.

viszont, hogy a nevelő cél eléréséhez szükséges, hogy a szabályok elég konkrétak és ellenőrizhetőek legyenek, az ellenőrzés folyamán pedig szorosabb kapcsolatot kellene kialakítani a magatartási szabályok betartását leginkább ellenőrizni tudó helyi rendőrségi szervekkel.¹⁹² További újdonságnak tekintendő, hogy törvényi szinten került szabályozásra annak vizsgálati követelménye, hogy a fiatalok terhelte a kilátásba helyezett magatartási szabályok vagy kötelezettségek teljesítését vállalja-e, képes-e azokat teljesíteni.¹⁹³ A Be. jelentős újítása az is, hogy - az 1998. évi XIX. törvény tiltó szabályával ellentétben - a fiatalok számára meghatározott célra történő anyagi juttatás teljesítése vagy a köz számára történő munkavégzés csak akkor rendelhető el, ha a feltételes ügyészi felfüggesztésről szóló döntés meghozatalakor a fiatalok a tizenhatodik életévét betöltötte. Megítélésem szerint egyrészt a Be. helyesen rendelkezik arról, hogy a Btk. közérdekű munka és jóvátételi munka szabályaival egyezően csak a tizenhatodik életévét betöltött fiatalok számára engedélyezi a köz számára történő munkavégzést. Másrészt viszont aggályos lehet, hogy a meghatározott célra rendelt anyagi juttatást a jellemzően jövedelem nélküli fiatalok helyett a szülő fizetné meg, aminek viszont semmilyen nevelő hatási nincs a fiatalokra nézve.

X. Az előkészítő ülés és a tárgyalás különös szabályai

A fiatalok magánéletének védelme nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott alapvető követelmény,¹⁹⁴ ezt biztosítja többek között az előkészítő ülés és a tárgyalás (előkészítő ülés) nyilvánosságának korlátozására vonatkozó rendelkezés is. Fiatalok esetében ugyanis garanciális szabály, hogy az előkészítő ülésről és a tárgyalásról a nyilvánosságot az általános eseteken túl akkor is ki kell zárni, ha az a fiatalok érdekében szükséges.¹⁹⁵ Kiemelendő ezzel kapcsolatban, hogy a törvény nem határozza meg pontosan, hogy mit is jelent a 'fiatalok érdekében szükséges' kitétel, a bírói gyakorlat alapján viszont kijelenthető, hogy minden esetben zárt tárgyalást (előkészítő ülést) kell tartani, amikor a tárgyalás nyilvánossága valamilyen módon veszélyeztetné a fiatalok helyes irányú fejlődését.¹⁹⁶

---

¹⁹² VASKUTI (2010) i. m. 57.

¹⁹³ Be. 690. § (4) bekezdés

¹⁹⁴ Lásd például a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárásbi biztosítékokról szóló irányelv 14. cikkét.

¹⁹⁵ Be. 691. § (1) bekezdés

¹⁹⁶ BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 170.

A bírósági tárgyalás (előkészítő ülés) nyilvánossága a büntetőeljárás egyik legfontosabb alapelve, mely csak törvényben meghatározott esetben korlátozható. A bíróság az eljárás bármelyik szakaszában hivatalból vagy az ügyész, a vádlott, a védő, a sértett, illetve a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt indítványa alapján elrendelheti a zárt tárgyalás (előkészítő ülés) tartását, melyről mindig indokolt, külön fellebbezéssel nem támadható határozatot kell hoznia a nyilvános tárgyaláson (előkészítő ülésen).¹⁹⁷ A fiatalkorúak vonatkozásában általában erkölcsi okokból, valamint a különleges bánásmódot igénylő kiskorú személy védelme érdekében rendeli el a bíróság a zárt tárgyalás (előkészítő ülés) tartását. Az új eljárásjogi szabályok értelmében a hatóságok a különleges bánásmódot igénylő személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítését és kíméletét lehetőség szerint azzal is biztosítják, hogy a büntetőeljárás lefolytatása során fokozott körültekintéssel járnak el az érintett személy magánéletének kímélete érdekében, továbbá a bíróság az előbbiekre tekintettel a tárgyalásról (előkészítő ülésről) vagy annak meghatározott részéről a nyilvánosságot is kizárhatja.¹⁹⁸ E rendelkezéseknek elsődlegesen nyilvánvalóan az a céljuk, hogy ne tegyék ki a fiatalkorút a tárgyalás nyilvánosságával rájuk nehezedő pszichés tehernek, mert ez megvédelemre méltó a fiatalkorút, ami az egész jövőbeli életére hatással lehet.¹⁹⁹ E körben fontos kitérni arra, hogy a Be. 82. § a) pontjában foglalt rendelkezése szerint már nemcsak a tizennyolcadik életévét be nem töltött sértett, hanem - bár nem tekinthető különleges bánásmódot igénylő személynek, de éppen az életkorára tekintettel - a terhelt is külön döntés nélkül különleges bánásmódot igénylő személynek minősül,²⁰⁰ így az előbbi jogszabályhelyeket értelemszerűen a fiatalkorú terheltek vonatkozásában is alkalmazni kell.

A bíróság azonban azt is elrendelheti, hogy a fiatalkorú távollétében tartsák meg a tárgyalásnak azt a részét, amely a fiatalkorú helyes irányú fejlődését károsan befolyásolhatja, így például, ha a fiatalkorú személyi állapotával, illetve az ő vagy hozzátartozója egészségi állapotával kapcsolatban olyan tény vagy adat merült fel, amely a speciális nevelési célok érvényesülését bármilyen módon is akadályozhatja.²⁰¹ Egy jelentős eltérés az általános szabályokhoz képest, hogy a bíróság akár a perbeszéd során is dönthet a fiatalkorú eltávolításáról, ezzel szemben a felnőtt korú vádlottakat legkésőbb a bizonyítási eljárás befejezése előtt ismételtén a bíróság elé kell szólni. A fiatalkorúak esetében is fontos viszont, hogy távollétükben megtartott tárgyalás lényegét legkésőbb

¹⁹⁷ Be. 436. § (1) és (4) és Be. 437. § (1) bekezdései

¹⁹⁸ Be. 85. § (1) bekezdés és (2) bekezdés c) pont

¹⁹⁹ FARKAS ÁKOS - RÓTH ERIKA: *A büntetőeljárás*. Complex Könyvkiadó, 2012., 424.

²⁰⁰ HALMOS - KADLÓT i. m. 126.

²⁰¹ SCHWARZENBERGER i. m. 28.; Be. 691. § (2) bekezdés

a bizonyítási eljárás befejezté nyilvánítása előtt ismertetni kell, melynek elmulasztása eljárási szabálysértésnek minősül.

Megítélésem szerint a fiatalkorú elleni büntetőeljárás céljában megfogalmazottak eléréséhez elengedhetetlen a fiatalkorúval történő hatékony kommunikáció. Ez azt jelenti, hogy a fiatalkorúval való kapcsolattartás (írásbeli és szóbeli kommunikáció) során a bíróságnak arra kell törekednie, hogy a fiatalkorú a vele közölteket megértse és magát megértesse. Ennek megfelelően a bíróságnak egyszerűen és közérthetően kell fogalmaznia, a fiatalkorú jogairól való tájékoztatást és a vádlotti figyelmeztetéseket a fiatalkorú személy állapotára és személyes jellemzőire, vagyis korára és érettségére figyelemmel kell megfogalmazni. A figyelmeztetések lényegét és a vallomástételről való döntés következményét a fiatalkorú számára meg kell magyarázni. A bíróságnak meg kell győződnie arról is, hogy az elmondottakat a fiatalkorú vádlott megértette-e, ennek hiányában a közlést (figyelmeztetést, tájékoztatást) meg kell magyaráznia a fiatalkorúnak.²⁰² Kijelenthető, hogy a bíróság a fiatalkorúakkal való kapcsolattartás során nehéz helyzetben van, mert a fiatalkorúak esetén a bírónak ismernie kell többet között az adott szubkultúrának, illetve az életkornak megfelelő szokásokat, továbbá a biológiai tényezőket. Sok esetben problémát jelent az is, hogy a fiatalkorúnak sajátos szókincse van, amit a bíró vagy nem is ismer, vagy ha ismer is, más jelentéstartalommal.²⁰³ A fiatalkorú számára nagyon fontos következménye lehet annak például, hogy mennyit fog fel az ellene folytatott bizonyítási eljárásból, vagy abból, hogy az előkészítő ülés lehetőségei kihasználásának elmulasztása később már nem orvosolható, ezért sajnálatosnak mondható, hogy a Be.-ben a tájékoztatáshoz való joghoz nem társulnak olyan garanciák, amelyek a megszegésük esetére eljárási szankciókkal járnak.²⁰⁴

Kiemelten fontos követelmény a kérdezéstechnika terén az, hogy miután a fiatalkorú úgy dönt, hogy vallomást tesz, biztosítani kell számára a lehetőséget arra, hogy összefüggően elmondja azt, amit szeretne, majd ezt követően a bíró lehetőleg rövid, egyértelmű, nyitott, a fiatalkorú értelmi szintjéhez igazodó kérdéseket tegyen fel. A fiatalkorú bizalmának elnyerése érdekében rendkívül

---

²⁰² Be. 77. §, Be. 82. § a) pont, Be. 85. § (1) bekezdés a) és b) pont, Be. 87. § (1) bekezdés c) pont

²⁰³ HALÁSZ i. m. 68-69.

²⁰⁴ HALMOS - KADLÓT i. m. 143.

fontos a megfelelő légkör megteremtése, valamint, hogy a kérdezés során a fiatalkorú ne érezze azt, hogy a bíró meg van bizonyosodva a bűnösségéről.²⁰⁵

A Be. az általános szabályokhoz képest eltérő rendelkezést tartalmaz a fiatalkorú bírósági eljárásban való jelenlétére nézve, amikor arról rendelkezik, hogy a fiatalkorú jelenléte nemcsak az előkészítő ülésen, hanem a tárgyaláson is kötelező.²⁰⁶ Ebből az következik, hogy a fiatalkorú vádlott számára nincs lehetőség arra, hogy az elsőfokú eljárásban a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondjon.²⁰⁷ Ennek indoka az, hogy a vádlott távollétében megtartott tárgyalás nem biztosítaná a speciális célt, vagyis a fiatalkorú terhelt társadalmi beilleszkedését, és azt, hogy ne kövessen el újabb bűncselekményt.

Fontos kiemelni, hogy a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondás és a tárgyaláshoz való jogról lemondás nem ugyanazt jelenti, a fiatalkorú az előbbiről nem, de az utóbbiról lemondhat. A fiatalkorú ugyanis az általános szabályok szerint lemondhat a tárgyaláshoz való jogáról, ha az ügy az előkészítő ülésen meghozott ügydöntő határozattal elintézhető.²⁰⁸

Kiemelendő újdonságnak számít az, hogy amíg az 1998. évi XIX. törvény a tárgyalásról lemondás intézményének alkalmazását kizárta a fiatalkorú ügyében, addig a Be. - a külön eljárásokban megfogalmazott eltérő rendelkezés hiányában - lehetővé teszi, hogy az egyezség bírósági jóváhagyásra irányuló külön eljárás a fiatalkorú terhelttel szemben is lefolytatható legyen.²⁰⁹

A büntetővégzés meghozatalára irányuló külön eljárás a fiatalkorúval szemben is alkalmazható azzal a különleges szabállyal, hogy a tárgyalás tartását a törvényes képviselő is kérheti, akár a fiatalkorú hozzájárulása nélkül is.²¹⁰ Fontos szabály ugyanakkor, hogy - a védőhöz hasonlóan - a törvényes képviselő már csak a fiatalkorú hozzájárulásával vonhatja vissza a korábban előterjesztett tárgyalás tartása iránti kérelmét.²¹¹

---

²⁰⁵ NAGY - NAGYNÉ i. m. 67.

²⁰⁶ Be. 693. § (1) bekezdés

²⁰⁷ Be. 430. §

²⁰⁸ Be. 500. § (2) bekezdés

²⁰⁹ HALMOS - KADLÓT i. m. 131.

²¹⁰ Be. 694. § (1) bekezdés

²¹¹ SHWARZENBERGER i. m. 29.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárás egyik legfontosabb részét képezi a terhelt egyéni értékelésének elvégzése, ezért a törvény kifejezetten úgy rendelkezik, hogy az előkészítő ülésen akkor is ismertetni kell a környezettanulmányt, a pártfogó felügyelői véleményt és az összefoglaló pártfogó felügyelői véleményt, ha az előkészítő ülésen ügydöntő határozat meghozatalára kerül sor.²¹² Ezen bizonyítási eszközöknek a joghátrány megválasztásánál lehet döntő szerepe, ugyanis a fiatalkorú vádlott helyes irányba történő fejlődésére és a társadalomba való beilleszkedésére tekintettel mérlegelni kell, hogy az intézkedés alkalmazása vagy büntetés kiszabása felel-e meg leginkább a fiatalkorú vádlott vonatkozásában. Szabadságelvonással járó intézkedésként csak javítóintézeti nevelés elrendelésére kerülhet sor, amellyel kapcsolatban az eljárásjogi törvény kimondja, hogy az ügyészség a tárgyaláson tartott perbeszédében annak meghatározott mértékére, - ahogy a büntetés meghatározott tartamára vonatkozóan - sem tehet indítványt.²¹³ Ez természetesen nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy az ügyészség a perbeszédében utalást tegyen az általa megfelelő nemű, mértékű büntetésre.²¹⁴ Abban az esetben, ha a bíróság arra a végkövetkeztetésre jut, hogy a fiatalkorú vádlott bűncselekményt követett el, akkor ítéletben megállapítja a büntetőjogi felelősségét, illetve büntetést szab ki, próbára bocsátja, megrovásban részesíti a fiatalkorú vádlottat, vagy elrendeli a javítóintézeti nevelését, speciális esetben pedig mellőzheti a büntetés kiszabását. Az ítéletből a tanács összetételére vonatkozó speciális szabályoknak is ki kell tűnnie.²¹⁵

XI. A gyermekközpontú igazságszolgáltatás és a fiatalkorúak szempontjából a különleges bánásmód körébe tartozó főbb intézkedések

A gyermekek jogai, így a gyermekközpontú igazságszolgáltatás kiindulópontja a Magyarországon az 1991. évi LXIV törvénnyel kihirdetett, és 1991. november 6. napjától alkalmazandó ENSZ a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezménye ('The United Nations Convention on the Rights of the Child', UNCRC). Az Egyezmény a 18. életévét be nem töltött személyekkel szemben speciális, alapvető garanciális jogokat határoz meg, amelyeknek - az eljárásban elfoglalt jogi státuszuktól függetlenül - minden gyerekkel szemben és minden eljárásban

---

²¹² Be. 693. § (1) bekezdés

²¹³ Ez a rendelkezés természetesen nem érinti a Be. 422. § (3) bekezdését, amely új szabályként lehetővé teszi az ügyészség számára, hogy a vádiratban indítványt tegyen a büntetés vagy az intézkedés mértékére vagy tartamára arra az esetre, ha a fiatalkorú terhelt a bűncselekmény elkövetését az előkészítő ülésen beismeri.

²¹⁴ A következetes joggyakorlat alapján például, ha az ügyész büntetlen fiatalkorú vádlottal szemben végrehajtási fokozatként szabadságvesztés büntetés esetén fiatalkorúak börtönére tesz indítványt, akkor abban az esetben két évi, vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés büntetés kiszabását tartja indokoltnak. Egy másik példa alapján, ha az ügyész közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabására vonatkozó indítványt is előterjeszt, akkor a szabadságvesztés büntetés mértékének meghatározását egy évet meghaladó tartamban tartja indokoltnak.

²¹⁵ BOGÁR - MARGITÁN - VASKUTI i. m. 172-173.

érvényesülniük kell. Az igazságszolgáltatás során minden határozatot, illetve eljárási cselekményt a gyermek legfőbb érdeke ('the best interest of the child') által vezérelten kell meghozni, az eljárásban a 18. életévet be nem töltött személyekkel szemben elsődlegesnek a gyermeki mivoltukat kell tekinteni, mivel a gyermekkor ténye önmagában megalapozza az állam védelmi kötelezettségét. A New York-i Gyermekjogi Egyezmény a gyermekek bevonásával zajló igazságszolgáltatás általános kereteit képezi a gyermeki jogi igazságszolgáltatásban és más hatósági eljárásokban érvényesülő speciális tartalmának a meghatározásával, és a rá épülő Pekingi Szabályok, Havannai Szabályok, Rijadi Iránymutatások és Tokiói Szabályok néven közismertté vált közgyűlési határozatokkal, illetve ajánlással együtt az ENSZ fiatalkorúak igazságszolgáltatására vonatkozó jogkódexét alkotja.²¹⁶ Ezen jogkódexbe foglalt dokumentumok olyan minimumkövetelményeket határoznak meg, amelyeken a fiatalkorúak igazságszolgáltatásának alapulnia kell.²¹⁷

Az Európa Tanács elvi jelentőségű egyezményei és iránymutatásai a gyermekközpontú igazságszolgáltatás jogának fejlődése szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bírnak. Az Európa Tanács európai igazságügy miniszterek 2007. október 25-26-án Lanzarote-ban tartott konferenciáján közzétett 2. számú határozata vezette be a 'gyermekbarát igazságszolgáltatás' fogalmat, amelyet az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által az 1098. számú Miniszteri Tanácskozáson 2010. november 17-én elfogadott, a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatás ('Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice') követett. Ez utóbbi iránymutatás olyan alapelvek mentén határozza meg (tisztes eljárásból való jog, az eljárásban való részvételhez és az eljárás megértéséhez való jog, a magánélet, a családi élet, az integritás és a méltóság tiszteletben tartásához fűződő jog, az életkorhoz igazodó gyors eljárás, a gyermek legfőbb érdekének figyelembe vétele, védelem a hátrányos megkülönböztetéstől,

---

²¹⁶ A fiatalkorúak igazságszolgáltatásában alkalmazandó általános minimumkövetelményekről szóló 1985. november 29-én kelt 40/33 ENSZ közgyűlési határozat {Pekingi Szabályok (The Beijing Rules)}

A szabadságtól megfosztott fiatalkorúak védelmének szabályairól szóló 1990. december 14-én kelt 45/113 ENSZ közgyűlési határozat {Havannai Szabályok (Havana Rules)}

A fiatalkorú bűnözés megelőzéséről szóló 1990. december 14-én kelt 45/112 ENSZ közgyűlési határozat {Rijadi Iránymutatások (The Riyadh Guidelines)}

A szabadságelvonással nem járó szankciók minimumszabályairól szóló 1990-ben elfogadott 45/110 ENSZ közgyűlési ajánlás {Tokiói Szabályok (Tokyo Rules)}

²¹⁷ A megelőzés a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban minden más megelőző cél a fiatalkorú személyi körülményeinek és sajátos szükségleteinek felmérését követően. A megtorló igazságszolgáltatáshoz fűződő közérdek tehát csak e prioritáshoz viszonyítottan érvényesülhet. Szabadságelvonást, illetőleg szabadságelvonással járó joghátrányt csak végső esetben, súlyos személy elleni erőszakos bűncselekményt elkövető fiatalkorúval szemben, a lehető legrövidebb indokolt tartamban lehet alkalmazni. A szabadságelvonással nem járó, helyreállító igazságszolgáltatási szemléletű jogkövetkezmények biztosítják leginkább a szabályszegő fiatalkorú számára alapvető fontosságú közösségbe való visszatérést. A megelőzés céljának elérésére alkalmas alternatív intézkedéseket kell előnyben részesíteni a csekélyebb társadalomra veszélyességű cselekmények elkövetése esetén.

jogállamiság) a gyermekbarát igazságszolgáltatás minimális tartalmi elemeit, amelyeknek az eljárást megelőzően (leginkább a rendőrségi eljárással kapcsolatban), az eljárás alatt mindvégig és azt követően (a jogerős döntés végrehajtása során) is érvényesülniük kell. A nemzetközi dokumentumok közül még fontos kiemelni a gyermekbarát szolgáltatások és rendszerek kiépítését, népszerűsítését kulcsfontosságú területként definiált Európa Tanács - a Miniszteri Bizottság által 2012. február 15. napján elfogadott - Gyermekjogi Stratégiáját, valamint a gyermekbarát igazságszolgáltatás gyakorlati megvalósításának elsődlegességét hirdető Európa Tanács 2016. áprilisában Szófiában bemutatott és a Miniszteri Tanács által 2017. március 2-án elfogadott Új gyermekjogi stratégiáját.

Az Európai Unió célkitűzései között is megjelennek a gyermekek jogainak előmozdítása és védelme. A Lisszaboni szerződés 3. cikkének (3) bekezdése a gyermekek jogainak védelmére kifejezett előírást tartalmaz, míg a szerződéshez csatolt Alapjogi Charta elismeri, hogy a jogok önállóan és függetlenül megilletik a gyermekeket, és az őket érintő eljárásokban a gyermek mindenekfelett álló érdekét kell elsődlegesen figyelembe venni. Az Európai Bizottság 2011. február 15. napján - amely Magyarország Európai Unió elnökségének idejére esett - kihirdette az Európai Unió gyermekjogi ütemtervét, amely a 2.1 pontjában konkrét feladatokat fogalmazott meg a tagállamok számára a gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzeti kiépítése érdekében. Az ütemterv a gyermekek részvételével zajló vagy a gyermeket érintő eljárásokban nézve általánosan irányadó garanciális minimumszabályokat (igazságszolgáltatáshoz való tényleges hozzáférés, a jogi védelem biztosítása, az életkorhoz, fejlettséghez, szellemi képességekhez igazodóan a döntés és a véleménynyilvánítás joga) határoz meg a gyermekek jogi érdekeinek magas szintű védelme érdekében. Az ütemterv a büntető igazságszolgáltatásban szereplő gyermekek jogaival is kiemelt területként foglalkozik azáltal, hogy a büntetőeljárás alá vont gyermek tisztességes eljáráshoz való jogát kiterjeszti a vádakról és az eljárásokról való, a gyermek korának és érettségének megfelelő tájékoztatáshoz való jogra, a jogi segítségnyújtásra és képviselőre, a magánélet védelmére. Kiemeli azt is, hogy a gyermekek fogva tartása a legrövidebb indokolt időtartamban, csak végső eszközként kerülhet sor, mivel az elzárásban tartott és letartóztatásba vett gyermekek különösen ki vannak téve az erőszak és a nem megfelelő bánásmód veszélyeinek. A büntetőeljárásban tanúként vagy sértettként résztvevő gyermekek helyzetével kapcsolatban az ütemterv meghatározza, hogy a szükségtelen többszöri kihallgatások elkerülése érdekében jogi és gyakorlati szabályokat kell alkotni, valamint az

eljárásban való részvétellel együtt járó kellemetlen élmények csökkentése céljából lehetővé kell tenni, hogy a gyermekkorú sértett távmeghallgatási eszköz segítségével nyilatkozzon a sérelmére elkövetett bűncselekménnyel kapcsolatban.²¹⁸

A gyermekközpontú igazságszolgáltatás nemzetközi dokumentumainak hatására a modern társadalmak kiemelt figyelmet fordítanak a gyermekek jogi státuszára, elég csak arra gondolni, hogy a jogszabályok, valamint az állami és önkormányzati intézmények mellett a civil szervezetek tevékenységei is a gyermekek jogait hivatottak védeni. Ennek hatására az igazságszolgáltatásban is szükségessé vált egy olyan rendszer kialakítása, amely a lehető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését, elsődlegesnek tartja érvényre juttatni a gyermekek mindenek felett álló érdekét.²¹⁹ Ezt a rendszert nevezzük gyermekbarát igazságszolgáltatásnak, amely az előbbieken hivatkozott, az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 2010. novemberében elfogadott iránymutatás (a továbbiakban: ET iránymutatás) a gyermekbarát igazságszolgáltatásról fogalom meghatározása szerint 'olyan igazságszolgáltatás, amely hozzáférhetővé, az életkornak megfelelő, gyors, gondos, a gyermekek jogaihoz és szükségleteihez igazodó és azokra koncentrál, tiszteletben tartja a gyermekek jogait, beleértve a tisztességes eljáráshoz való jogot, az eljárásban való részvétel és az eljárás megsértésének jogát, a magánélet, a családi élet, az integritás és a méltóság tiszteletben tartásához fűződő jogot'.²²⁰

A magyar jogszabályoknak a gyermekbarát igazságszolgáltatás kiépítését szorgalmazó nemzetközi dokumentumok elvárásaihoz való igazítása Magyarország uniós elnöksége (2011. január 6. - 2011. július 1.) alatt vált kiemelt törvénykezési feladattá. Kijelenthető, hogy napjainkra a nemzetközi dokumentumokban meghatározott követelmények döntő része már a magyar jogrendszer részévé vált.

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium a 2012. évet a gyermekbarát igazságszolgáltatás éveként jelölte meg. Ennek hatására fogadták el - többek között - a rendőrség nyomozó hatóságainál létesítendő gyermekmeghallgató szobák kialakításáról szóló 32/2011. (XI. 18.) KIM

---

²¹⁸ A gyermekközpontú igazságszolgáltatás nemzetközi dokumentumairól lásd az alábbi tanulmányokat: KOMP Bálint János: *A gyermekek védelme a büntető igazságszolgáltatásban - különös tekintettel a gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményére.* Győr, Széchenyi István Egyetem, 2015, 117-119.; SZÁSZ Gabriella: *Gyerekcipőben a gyermekbarát igazságszolgáltatás?*, *Ügyészek Lapja*, 2013/6. szám, 53-54.; HALMOS - KADLÓT i. m. 114-117.

²¹⁹ GYURKÓ Szilvia: *Gyermekközpontú igazságszolgáltatás Magyarországon.* *Belügyi Szemle*, 2013/9. szám, 27-28.

²²⁰ SZÁSZ (2014) i. m. 49. és ET iránymutatás: Fogalom meghatározások, II/c.

rendeletet,²²¹ amelynek értelmében a nyomozó hatóságnak minden 14. életévét meg nem haladott személy meghallgatását gyermekmeghallgató szobában kell fogantatni. 2014. január 1. napjáig minden megyei rendőr-főkapitányság illetékességi területén legalább egy, a rendeletben meghatározott követelményeknek megfelelő szobát kellett kialakítani, melyet kép- és hangfelvétel nélkül készítésére alkalmas technikai eszközzel is fel kellett szerelni. Ilyen szobák kialakítására jogszabályi kötelezettség előírása nélkül a bíróságokon is sor került.²²² Az Országos Bírósági Hivatal kezdeményezésére 2014. év végére valamennyi hét főnél nagyobb létszámú bírósági épületben barátságosan kialakított gyermekbarát kihallgató szobák létrehozására került sor azzal a céllal, hogy gyerekeket érintő káros hatások csökkentése érdekében ne kelljen a gyermeknek többször is vallomást tennie az eljárás során, a kép- és hangfelvétel készítésére alkalmas technikai eszközök használata révén elegendő legyen csak egyszer elmondaniuk az általuk észlelteket.

A szakirodalom a hazai jogalkotás első igazi mérföldkövének a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi LXII. törvényt (Első Gyermekbarát Igazságszolgáltatás) tekinti, melyet 2015. január 1-i hatályba lépéssel az egyes törvényeknek a gyermekek védelme érdekében történő módosításáról szóló 2013. évi CCXLV. törvény (Második Gyermekbarát Igazságszolgáltatás Törvénycsomag), majd ezt 2015. július 2. napi hatályba lépéssel az Európa Tanács Lanzarote Egyezményének a 2015. évi XCII. törvénnyel történt kihirdetése követte.

A fenti törvények több helyen is módosították a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényt, a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletet, valamint a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényt.²²³ E módosítások további kiegészítésekkel bővülve átvezetésre kerültek a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvénybe²²⁴, illetve a

---

²²¹ A rendelet helyébe 2018. július 1. napjától - a jelen dolgozat témáját tekintve hasonló tartalommal - a különleges bánásmódot igénylő személy részvételét igénylő eljárási cselekmény elvégzésére szolgáló rendőrségi helyiség kialakításáról, működtetéséről és a használata ellenőrzéséről szóló 13/2018. (VI. 12.) IM rendelet lépett hatályba.

²²² Szász (2013) i. m. 54.

²²³ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben végrehajtott, és a jelenleg hatályos Be.-ben is megtalálható leglényegesebb módosítások:

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó új hatósági intézkedésként megjelenő megelőző pártfogás jogintézményével összefüggésben a fiatakorú elleni büntetőeljárásban - további speciális bizonyítási eszközként - az összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény kötelező beszerzésének az előírása.

A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv átültetésével összefüggésben a különleges bánásmódot igénylő sértett fogalmának és jogi státuszának bevezetése, amely fogalmat a jelenleg hatályos Be. egyéb eljárási szereplőkre is kiterjeszt.

Megjelenik a gyermek, fiatakorú életkorának, belátási képességének megfelelő tájékoztatási kötelezettség is.

²²⁴ Az anyagi jogi szabályok körében - a teljesség igénye nélkül - a változások az alábbi tárgyköröket érintik:

büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvénybe.

A 2018. július 1. napjától hatályos Be.-ben a gyermekközpontú igazságszolgáltatás kialakításával összefüggésben vállalt jogharmonizációs folyamat végeredményének tekinthető a kiskorú eljárási szereplőket érintő szabályozás és a fiatalkorúak külön eljárása. A kiskorúakat érintő eljárási szabályozás elsősorban a gyermeket megillető jogok érvényre juttatásának biztosítására fókuszál, amellyel kapcsolatban elmondható, hogy a fiatalkorú elkövetővel kapcsolatban biztosított többletgaranciák bizonyos értelemben jobban hasonlítanak a sértetthez kapcsolódó támogató jellegű garanciákhoz, mint a terhelti pozícióhoz.²²⁵ A jelen dolgozatban már kifejtettek szerint a Be. egyrészt ugyanis már rögzíti, hogy a sértetteken és a tanúkon kívül a még kialakult személyiséggel nem rendelkező, folyamatos változásokon keresztül menő fiatalkorú terheltnek is különleges bánásmódot érdemelnek, másrészt őket is megilletik a gyermeki jogok, akkor is, ha a büntetőügy terheltjei.²²⁶ A Be. újdonsága, hogy a különleges bánásmód körében a fiatalkorúakkal szemben is alkalmazható intézkedéseket az általánostól a különös, a lehetőség szerintitől a kötelezőig sorolja fel, és azokat két csoportra, a kíméleti eszközökre és a védelmi eszközökre osztja. A kíméleti eszközök közé tartozik például, hogy a hatóság az eljárási cselekményt az arra szolgáló, vagy arra alkalmassá tett helyiségben végzi el, feltéve, hogy a kímélet más módon, vagy más intézkedéssel nem biztosítható; kép- és hangfelvételt készíthet az érintett részvételét igénylő eljárási cselekményről; vagy az, hogy telekommunikációs eszköz útján biztosítja az érintett személy jelenlétét az eljárási cselekményen.²²⁷ A védelemben részesítés eszközei közé tartozik például, hogy a hatóság az eljárási cselekményről hang, vagy kép- és hangfelvétel készítése esetén elrendelheti az érintett személy személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságait technikai úton torzító másolat készítését; a törvényben foglaltak szerint

---

A Btk. szigorítja a gyermekek ellen elkövetett bűncselekmények szankcióit, önálló tényállás a gyermekprostitúció kihasználása és a kiskorú érzelmi fejlődésének veszélyeztetése is.

A tizenharmadik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetés esetén egyes élet és testi épség, emberi szabadság, illetve nemi élet szabadsága és nemi erkölcs elleni bűncselekmények büntetősége elévülési idejének az általánostól eltérő szabályozása.

A fiatalkorúval szemben kiszabható pénzbüntetés napi tétele összegének és napi tétel számának az általános szabályokhoz képest alacsonyabb összegben és alacsonyabb mértékben történt meghatározása.

A Lanzarote Egyezmény előírásainak megfelelően a gyermekek elleni bűncselekmények elkövetőit eltilthatják minden olyan foglalkozástól, továbbá tevékenységtől, amely gyermekek, fiatalkorúak felügyeletével, gondozásával, nevelésével függ össze. A fiatalkorú anyagi jogi fogalmának a változásával a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorúak kivételes büntetőségeinek a megteremtése a törvényben meghatározott feltételek együttállása esetén.

²²⁵ A gyermekközpontú igazságszolgáltatás magyar jogi szabályozását lásd: HALMOS - KADLÓT i. m. 117-118.

²²⁶ VASS i. m. 90.

²²⁷ Be. 85. § (1)-(3) bekezdés

korlátozhatja a terhelt, illetve a védő jelenléti jogát az eljárási cselekményen.²²⁸ Az eljárási védelem speciális eszközei a különösen védett tanú jogintézménye, a személyi védelem és a Védelmi Programban való részvétel.²²⁹ Az eljárásjogi törvényünk a különleges bánásmód kötelező alkalmazásával összefüggő különös szabályai eltérő - részben fokozott elvárásként megfogalmazott, részben mérlegelést nem tűrő - rendelkezéseket tartalmaznak attól függően, hogy tizennyolcadik²³⁰ vagy tizennegyedik²³¹ életévét be nem töltött személyről, avagy a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettjéről²³² van szó. A gyermekközpontú igazságszolgáltatás szempontjából is a Be. helyeselhető új rendelkezésének számít az, hogy a törvény a kiskorúakkal való bánásmód kapcsán a nyomozati szakra és a nyomozási bíró eljárására fókuszáló korábbi szabályozással szakít, és egyes eljárási cselekményektől eltekintve a bíróság eljárására nézve is előírja a tizennyolcadik, illetve a tizennegyedik életévét be nem töltött személyeket érintő kötelező rendelkezések alkalmazását. Bővültek a tizennegyedik életévét betöltött kiskorú sértett és tanú védelmének eszközei, és abban az esetben, ha a nemi erkölcs és a nemi élet szabadsága elleni bűncselekményt kiskorú sérelmére valósították meg, szigorú szabályok érvényesülnek a sértettel folytatott eljárási cselekményekre. A Be. hatályba lépésével a nyomozási bíró előtti előzetes bizonyítás lehetősége felszámolásra került, ami ugyan lehetővé teszi a tizennegyedik életévét be nem töltött tanú többszöri, illetve perbíróság általi kihallgatását, de a különleges bánásmód egyes

---

²²⁸ Be. 86. §

²²⁹ Be. 90-95. §

²³⁰ A Be. 87. §-a szerint bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részvételét igénylő eljárási cselekmény esetén lehetőség szerint kép- és hangfelvételt készít, elrendelheti, hogy az eljárási cselekményen igazságügyi pszichológus szakértő is jelen legyen, továbbá a büntetőeljárással összefüggésben biztosítja az Alaptörvényben, az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett gyermek jogairól szóló egyezményben, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben és más törvényekben megfogalmazott, gyermeket megillető jogok hatékony érvényesülését. Az ilyen életkorú tanú vallomása műszeres vallomásellenőrzéssel nem vizsgálható, valamint szembesítése csak a hozzájárulásával rendelhető el.

²³¹ A Be. 88. §-a szerint a tizennegyedik életévét be nem töltött személy részvételét igénylő eljárási cselekmény elvégzésére csak akkor kerülhet sor, ha az attól várható bizonyíték mással nem pótolható. Az eljárási cselekményt az erre szolgáló vagy arra alkalmassá tett helyiségben kell elvégezni, feltéve, hogy az érintett személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete más módon vagy más intézkedéssel nem biztosítható, valamint ha ez az eljárási cselekmény eredményességét nem veszélyezteti, a nyomozás során a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az eljárási cselekményt minden alkalommal ugyanazon személy végezze. A hatóság az eljárási cselekményről kép- és hangfelvételt készít. Az ilyen életkorú tanú nem szembesíthető, és a részvételét igénylő eljárási cselekmény helyszínén a terhelt és a védő személyesen nem lehet jelen. A kivétel lehetőségét megteremtő szabály, hogy ha a tanú kihallgatását a terhelt vagy a védő indítványozta, a tanú részvételét igénylő eljárási cselekményen a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság biztosíthatja az indítványt előterjesztő terhelt és védője személyes jelenlétét.

²³² A Be. 89. § (4) és (5) bekezdései rendelkeznek a gyermekközpontú igazságszolgáltatás szempontjából fontosabb rendelkezésekről, ezek szerint, ha a nemi bűncselekmény sértettje tizennyolcadik életévét be nem töltött személy, az eljárási cselekményt az erre szolgáló vagy arra alkalmassá tett helyiségben kell elvégezni, kivéve, ha az eljárási cselekmény ott nem hajtható végre, vagy a sértett jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete, illetve védelme más módon is biztosítható. A hatóság az eljárási cselekményről - amelynek helyszínén a terhelt és a védő személyesen nem lehet jelen - kötelezően kép- és hangfelvételt készít, valamint a telekommunikációs eszköz alkalmazása során biztosítja, hogy a sértett kizárólag az eljáró bírót, ügyészt vagy nyomozó hatóság tagját láthassa. A vádemelés után a bíróság dönthet úgy is, hogy a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményt kiküldött bíró vagy megkeresett bíróság útján végzi el. Az eljárási cselekményen jelen lévő személyek kérdésfeltevési joga korlátozott, csak indítványozhatják kérdés feltevését. A nyilvánosságot ki kell zárni a tárgyalásnak arról a részéről, ahol a sértett részvétele az eljárási cselekményen kötelező.

Ha a nemi bűncselekmény sértettje tizennegyedik életévét be nem töltött személy, a bíróság hivatalból vagy indítványra mellőzheti a sértett tanúként történő kihallgatását. Ha a sértett kihallgatására a nyomozás során kép- és hangfelvétel készítésével már sor került, a nyomozás során tett tanúvallomása bizonyítási eszközként felhasználható.

alkalmazható eszközeinek alkalmazásával biztosítható, hogy az ilyen életkorú tanú a bírósági eljárásban az eljárás más részvevőivel ne kerüljön kapcsolatba.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött fiatalok terheltek szempontjából is kiemelkedő jelentősége van a különleges bánásmód átalakított rendszerének, mert, - ahogy a jelen dolgozatban már kifejtésre került - a Be. a fiatalok terhelt életkorára tekintettel lehetőséget biztosít arra, hogy a hatóságok mérlegelésük szerint kíméleti eszközöket alkalmazzanak. Emellett a hatóság számára fokozott elvárásként fogalmazódik meg, hogy a tizennyolcadik életévét be nem töltött fiatalok terhelt részvételét igénylő eljárási cselekményeket a különleges bánásmód kötelező eseteivel összefüggő egyes különös szabályok alkalmazásával hajtsa végre,²³³ míg a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalok terhelt esetében bizonyos intézkedések alkalmazása kötelező.²³⁴

Az előbbieken bemutattam a gyermekközpontúság pozitív eredményeit, azonban a témakör elemzéséhez nélkülözhetetlen a gyermekközpontúsággal ellentétesen ható negatívumok, illetve beavatkozásra és megoldásra váró további feladatok, területek bemutatása is. E körben az elkövető gyermekkorúakkal, fiatalokkorúakkal kapcsolatos szankciórendszerének nem megfelelő jellegét, az eljárás elhúzódását, a kihallgatással kapcsolatos problémákat és a szakemberek képzését kívánom kiemelni.

Az eljárás elhúzódásának a veszélyére az eljárás időszerűségének témakörében, míg a szakemberek képzésének hiányára a III. fejezetben már részletesen kitértem, ezért ezeket a problémákat nem tartom szükségesnek ismételt elemezni.

A fiatalok elkövetőket érintő szankciórendszerrel kapcsolatban kijelenthető, hogy nem érvényesülnek kellő súllyal az alternatív szankciórendszer megoldásai, a - korábbi vádemelés elhalasztását (jelenlegi nevén: feltételes ügyési felfüggesztést) kivéve - a diverziós eljárás és a mediációs helyreállító igazságszolgáltatás sem kap megfelelő hangsúlyt. A fiatalok elleni

---

²³³Be. 96. § (2) bekezdése értelmében a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a tizennyolcadik életévét be nem töltött terhelt részvételével foganatosított eljárási cselekményről lehetőség szerint kép- és hangfelvételt készít, elrendelheti, hogy az eljárási cselekmények igazságügyi pszichológus szakértő is jelen legyen, továbbá biztosítania kell a törvényben és nemzetközi dokumentumban előírt, gyermekeket megillető jogok érvényesülését. A fiatalok terhelt vallomása - ha annak időpontjában nem töltötte be a tizennyolcadik életévét - műszeres vallomásellenőrzéssel nem vizsgálható.

²³⁴Be. 96. § (3) bekezdés szerint ha a terhelt a tizennegyedik életévét nem töltötte be, a hatóság az eljárási cselekményről kötelezően kép- és hangfelvételt készít, a terhelt szembesítése csak hozzájárulásával rendelhető el. A különleges bánásmóddal kapcsolatos szabályokat lásd: HALMOS - KADLÓT i. m. 123-127.

büntetőeljárás során sokkal inkább érvényre kellene juttatni azt a szabályt, amely szerint szabadságelvonással járó intézkedést vagy büntetést csak legvégső esetben lehet kiszabni. Korlátozott a fiatakorúakra kiszabható alternatív büntetések köre is.²³⁵ Az alternatív szankciórendszer kialakítása során olyan büntetések/intézkedések kialakítása lenne indokolt, amelyek mellett, hogy szabadságkorlátozó elemeket is tartalmaznak, az elkövetőt - arra koncentrálva, hogy a fiatakorúval szemben alkalmazott szankció célja nem a büntetés, hanem a nevelés, - nem szakítják a saját közösségéből. Vaskuti András korábbi javaslatai szerint²³⁶ a magyar szankciórendszert a különböző elkövetői életkorok alapján lehetne átalakítani, például a zárt nevelőintézet és a javítóintézet közötti átmeneti forma kialakításával, vagy a házi őrizet büntetőjogi szankcióként való alkalmazásával. Nagy Ferenc²³⁷ a szabadságvesztés alternatívájaként az elektronikus biztonsági rendszerrel felügyelt házi őrizetet javasolta.²³⁸

Egyetértek azokkal a szakirodalmi állásfoglalásokkal, melyek szerint a gyermekmehallgató szobák kialakítása nagy előrelépés volt a gyermekközpontú igazságszolgáltatás felé, ugyanakkor ezek a speciálisan kialakított szobák sokat veszíthetnek jelentőségükből, hogyha a szoba tágabb környezete nem 'gyermekbarát'. Hiába van a rendőrség vagy a bíróság épületében egy barátságos, a gyermekkorúak kihallgatására kialakított hely, hogyha azt csak egy nyomasztó beléptetés, átvizsgálás után, fegyveres bv. örök által megbilincselve előállított elkövetőkön, egy sötét folyosón keresztülmenve lehet megközelíteni.²³⁹

XII. Összegzés

A fiatakorúak elleni büntetőeljárás különleges szabályait elemezve megállapítható, hogy a Be. számos garanciális szabállyal biztosítja, hogy a fiatakorú terheltet az eljárásban ne 'kicsi felnőttként' kezeljék. A fiatakorúak elleni büntetőeljárás célja és hatálya, a gyermekvédelmi szakembert tartalmazó bírói tanács összetétele, a nyomozás során is garantált védői jelenlét, a törvényes képviselő széleskörű eljárásjogi jogosítványai, a fiatakorú egyéni értékeléshez való jogának biztosítása, a nyomozás határidejének büntetési tételtől függően differenciált rögzítése, a

---

²³⁵ VÁRI Vince: *A gyermekbarát igazságszolgáltatás büntetőjogi és rendőrségi vonatkozásai*. Magyar Rendészet, 2013/3-4. szám, 71-75.

²³⁶ VASKUTI (2012) i. m. 164-175.

²³⁷ NAGY Ferenc: *A büntetőjogi szankciórendszer reformja, Büntetések és intézkedések az új Büntető Törvénykönyvben*. Büntetőjogi Kodifikáció, 2001/2. szám, 10.

²³⁸ EMRI Gergely: *Gondolatok a gyermekbarát igazságszolgáltatásról*, Ügyészek Lapja, 2015/2. szám, 51.

²³⁹ SZÁSZ (2013): i. m. 55. és EMRI: i. m. 49.

fiatalkorúval szembeni letartóztatás kivételessége, a feltételes ügyészi felfüggesztés mint diverziós eljárás szélesebb körű alkalmazhatósága, az előkészítő ülésnek és a tárgyalásnak a fiatalkorú jogait garantáló speciális szabályai, továbbá a különleges bánásmód körébe tartozó különös intézkedések mind azt biztosítják a fiatalkorú terhelt számára, hogy az eljárás során továbbra is gyermek maradjon. A Be. rendelkezései egy-két kivételtől eltekintve - például a szeparáció alóli kivétel, a gyermekkel kapcsolatba kerülő hatósági személyek képzése - maradéktalanul megfelelnek a nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott követelményeknek, így a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról címet viselő EU irányelvnek is, amelynek rendelkezéseit minden tagállamnak, így Magyarországnak is 2019. június 11. napjáig kell átültetnie a nemzeti jogába.

A Be. az 1998. évi XIX. törvényhez képest nemcsak a fiatalkorú garanciális jogait biztosító nemzetközi követelményeknek igyekszik határozottabban megfelelni, hanem a gyermekközpontú igazságszolgáltatás megvalósítására is egyértelműbben törekszik. E körben azonban fontos kiemelni, hogy hiába teszi lehetővé a hazai szabályozás a gyermekközpontúság megvalósítását, ha az ezeket a szabályokat alkalmazó bírók, ügyészek, nyomozók, védők nincsenek azoknak a speciális ismereteknek a birtokában, amelyeknek a segítségével a fiatalkorúval szembeni más elbánás a gyakorlatban is megvalósítható lenne. A megfelelő szakértelem biztosításához szükségesnek tartom, hogy tegyék kötelezővé a fiatalkorúak ügyeiben eljáró jogalkalmazók szakképzését, és a munkáltatók támogassák őket a megfelelő ismeretek megszerzésében, akár a fiatalkorúak ügyeinek szakjogász képzés elvégzésében.

Irodalomjegyzék

Hivatkozott irodalom:

- BELOVICS Ervin - BÉKÉS Imre - BUSCH Béla - DOMOKOS Andrea - GELLÉR Balázs - MARGITÁN Éva -, MOLNÁR Gábor - SINKU Pál: *Büntetőjog; Általános rész*; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., (2014.); 5. hatályosított kiadás.
- BERKES Károlyné: *A fiatalkorú bűnözés új jellegzetességei és a fiatalkorúak előzetes letartóztatása*. Kriminológiai Közlemények. 2000/58.
- BODOR Tibor (szerk.): *A büntetőeljárás törvény magyarázata*. Complex Kiadó, Budapest, 2009.
- BODOR Tibor - CSÁK Zsolt - SOMOGYI Gábor - SZEPESI Erzsébet - SZOKOLAY Gábor - VARGA Zoltán: *Nagykommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer Kft., 2016.
- BOGÁR Péter - MARGITÁN Éva - VASKUTI András: *Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2005.
- CHWALA Tamás - FÜLÖP Edit - SLÉDER Judit: *Büntetőeljárás-jog*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004.
- DÁVID Lilla: *Megelőző pártfogás vagy védelembe vétel? Állam és jogtudomány*, LIV. évfolyam, 2013/3-4. szám.
- EMRI Gergely: *Gondolatok a gyermekbarát igazságszolgáltatásról*, *Ügyészek Lapja*, 2015/2. szám.
- FARKAS Ákos - RÓTH Erika: *A büntetőeljárás*. Complex Könyvkiadó, 2012.
- FENYVESI Csaba: *A védő a fiatalkorú elleni külön eljárásban*. *Család, Gyermek, Ifjúság*, 2001. 6. szám.
- FENYVESI Csaba: *A védői jogállás alakulása az elmúlt két évtizedben a katonák és a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban*. Budapest, 2015, Országos Kriminológiai Intézet.
- FENYVESI Csaba - HERKE Csongor: *A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási törvényének koncepciója a hatályos szabályozás tükrében*. *Rendészeti Szemle* 2007/9.

- FRECH Ágnes: *A fiatalkorúak bünelkövetési tendenciái az 1990-es évek második felében.* Kriminológiai Közlemények. 58. Magyar Kriminológiai Társaság, 2000, Budapest.
- GYURKÓ Szilvia: *Gyermekközpontú igazságszolgáltatás Magyarországon.* Belügyi Szemle, 2013/9. szám.
- GYURKÓ Szilvia - HERCZOG Mária: *A gyermekkor határának kérdése.* Rendészeti Szemle, 2008/7-8. szám.
- HALÁSZ Beáta: *A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás specialitásai.* Belügyi Szemle, 2014. 12. szám.
- HALMOS Krisztina - KADLÓT Erzsébet: *Gyermekek és fiatalkorúak a büntető igazságszolgáltatásban.* Budapest, Magyar Jogász Egylet, 2018.
- HERCZOG Mária: *Kézikönyv a Gyermekjogi Egyezmény alkalmazásához.* UNICEF-CSAGYI, Budapest, 2007.
- HERKE Csongor: *A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás.* Jura, 1997. 1. szám.
- HERKE Csongor - HAUTINGER Zoltán: *A magyar büntető eljárásjog alapvonásai.* EDU-LEX Bt., Pécs, 2009.
- HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: *A megelőző pártfogás szerepe a bűnmegelőzésben.* 12. http://parbeszed.lib.unideb.hu/file/2/5ad0965397306/szerzo/Herke_Fabos_A_megelozo_partfogolas_szerepe.pdf (letöltés ideje: 2019. április 19.)
- Igazságügyi Hivatal - A kockázatértékelés és megelőző pártfogás - Szakmai nap Kecskemét, 2015. február 19. <https://slideplayer.hu/slide/3625243/> (megtekintés ideje: 2019. április 18.)
- JAKUCS Tamás (szerk): *A büntetőeljárás törvény magyarázata.* KJK-Kerszöv, Budapest, 2003.
- KRETZ Annamária: *Fiatalkorúak a büntetőeljárásban.* Belügyi Szemle, 2017, 65. évfolyam 9. szám.
- KOCSÁR Szilárd bírósági elnök, Gyulai Városi Bíróság: *A fiatalkorú bünelkövetőkre vonatkozó büntetőeljárás eltérő szabályai.* Előadás - Írott előadásanyag. Magyar Bíróképző Akadémia. 2012. április 26-27.

- KOMP Bálint János: *A gyermekek védelme a büntető igazságszolgáltatásban - különös tekintettel a gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményére.* Győr, Széchenyi István Egyetem, 2015.
- LAJTÁR István: *A fiatalkorúakkal szembeni büntetőeljárások időszerűségének vizsgálatáról.* *Ügyészek Lapja*, 2008/4. szám.
- LAJTÁR István: *A fiatalkorúakkal szembeni büntetőeljárás időszerűségéről egy ügyészi vizsgálat tükrében.* De iuris peritorum meritis 3. Studia in honorem András Szabó. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2008.
- LIGETI Katalin: *A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának reformja hazánkban.* *Rendészeti Szemle*, 2008/7-8. szám.
- MEDVE Judit: *Rendőri kommunikáció a gyermekkorúakkal.* *Belügyi Szemle*, 2014. 12. szám.
- NAGY Alexandra - NAGYNÉ GÁL Mónika: *A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai.* *Büntetőjogi Szemle*, 2018/1.
- NAGY Ferenc: *A büntetőjogi szankciórendszer reformja, Büntetések és intézkedések az új Büntető Törvénykönyvben.* *Büntetőjogi Kodifikáció*, 2001/2. szám.
- PÁLVÖLGYI Ákos: *A megelőző pártfogás, mint a bűnmegelőzés egyik lehetséges eszköze.* *Büntetőjogi Szemle* 2012/2. szám.
- PÜSPÖK Gábor c. r. alezredes: *PMRFK Bűnügyi Igazgatóság Vizsgálati Osztály, Különleges Alosztály, Különleges Ügyek Alosztálya. Előadás.* Miskolc, 2017. március 17.
- SCHWARZENBERGER Hanna: *A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatása.* *Belügyi Szemle*, 2011/11.
- SZÁSZ Gabriella: *Anomáliák a gyermekbarát büntetőeljárásban?* *Ügyészek Lapja*, 2014. 6. szám.
- SZÁSZ Gabriella: *Gyerekcipőben a gyermekbarát igazságszolgáltatás?* *Ügyészek Lapja*, 2013/6. szám.
- SZÉKELY György László: *Az ügyész szerepe és helye a nyomozás új koncepciójában, a vádemelés előtti elterelés új intézményei.* *Ügyészek Lapja*, 2016/3-4. szám.

- SZÜTS Veronika: *A fiatalok elzetes letartóztatása, gyakorlatának vizsgálata az Egri Törvényszék nyomozási bírói gyakorlatában*. Budapest.
- https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/szuts_veronika_fiatalkoruk_elozetes_letartoztatasa_egri_torvenyszek%5bjogi_forum%5d.pdf (Megtekintés ideje: 2019. április 19.)
- VASKUTI András: *A fiatalok bíróságára vonatkozó nemzetközi elvárások és érvényesülésük az új büntetőeljárás kódexben*. Dialog Campus, Budapest, 2018.
- VASKUTI András: *A fiatalok büntető igazságszolgáltatása: reformelképzelések. A globalizáció kihívásai - kriminálpolitikai válaszok*, 2010.
- VASKUTI András: *A fiatalok büntető igazságszolgáltatásának aktuális kérdései*. OKRI Szemle, 2012. 2. szám.
- VASS Péter: *A fiatalok elleni büntetőeljárás*. Ügyészek Lapja, 2016. 3-4. szám.
- VÁRI Vince: *A gyermekbarát igazságszolgáltatás büntetőjogi és rendőrségi vonatkozásai*. Magyar Rendészet, 2013/3-4. szám.
- A fiatalok igazságszolgáltatásában alkalmazandó általános minimumkövetelményekről szóló 1985. november 29-én kelt 40/33 ENSZ közgyűlési határozat {Pekingi Szabályok (The Beijing Rules)}
- A szabadságtól megfosztott fiatalok védelmének szabályairól szóló 1990. december 14-én kelt 45/113 ENSZ közgyűlési határozat {Havannai Szabályok (Havana Rules)}
- A fiatalok bűnözés megelőzéséről szóló 1990. december 14-én kelt 45/112 ENSZ közgyűlési határozat {Rijadi Iránymutatások (The Riyadh Guidelines)}
- A szabadságelvonással nem járó szankciók minimumszabályairól szóló 1990-ben elfogadott 45/110 ENSZ közgyűlési ajánlás {Tokiói Szabályok (Tokyo Rules)}
- Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által az 1098. számú Miniszteri Tanácskozáson 2010. november 17-én elfogadott, a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatás
- Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/800 irányelve (2016. május 11.) a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról
- 1991. évi LXIV törvény a gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- 2010. évi CLXXXIII. törvény egyes törvényeknek a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló módosításáról
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2013. CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- 2013. évi CCXLV. törvény az egyes törvényeknek a gyermekek védelme érdekében történő módosításáról
- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- 31/2008. IRM rendelet az igazságügyi szakértői működésről
- 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről
- 1/2015. (I. 14.) EMMI rendelet a javítóintézetek rendtartásáról
- 13/2018. (VI. 12.) IM rendelet a különleges bánásmódot igénylő személy részvételét igénylő eljárási cselekmény elvégzésére szolgáló rendőrségi helyiség kialakításáról, működtetéséről és a használata ellenőrzéséről
- 8/2013. (III. 1.) AB határozat
- A Kormány 1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozata a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiáról, valamint végrehajtásának a 2012-2014. évekre szóló kormányzati intézkedési tervéről
- 4/1999. számú BJE határozat
- 56. BK vélemény a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről
- A Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző Csoport 2014.EL.II.E. 1/10.VÉDŐ-50. számú, 'Védői jogok a bírósági eljárásban' összefoglaló véleménye. Elérhető:
- https://www.kuriabiroseg.hu/sites/default/files/joggyak/elfogadott_osszegzo_velemenypdf (megtekintés ideje: 2019. április 16.)

- 11/2018. (VI.29) LÜ utasítás a fiatalkorúak büntetőügyeivel kapcsolatos ügyészi szakfeladatok ellátásáról
- 1/2013. (II. 8.) ORFK utasítás a gyermekmeghallgató szoba használatbavételéről, használatának rendjéről
- BH 1981. 272.
- BH 1986. 397.
- BH 1991. 164.
- BH 1993. 16.
- BH 1994.36.
- BH 1997.35.
- BH 1999. 495.
- BH 2014. 334.
- BH 2016. 113.